præter ſpecies ſingularium alias non eſſe neceſſarias pro univerſalibus, nec in prima eorum cognitione, nec deinceps, idque æquè probant de ſpeciebus ab intellectu agente abſtractis à phantaſmate, ac de aliis formatis ex præconceptis ſpeciebus, quas fingunt Adverſarii.

231 Alia ergo ratione id eſt probandum, quam Doctor innuit loc.cit.p.d.3.quæſt.2. §.*quintò dico*, ubi inquit, quod potens imprimere ſpeciem minus univerſalis in intellectu, poteſt quoque imprimere ſpeciem magis univerſalis, ac etiam tranſcendentium, & ratio eſt, quia hæc eſſentialiter includuntur in illo; ergo ſi phantaſma valet imprimere ſpeciem ſingularis, poterit conſequenter ſpeciem univerſalis imprimere; Conf. quia ita ſe habere videtur phantaſma ad ſpecies intelligibiles, ſicut ſe habet ſpecies intelligibilis ad cognitionem ipſam, ergo ſi ſpecies intelligibilis ſingularis valens eſt producere cognitionem, necdum ipſius ſingularis, ſed quorumcunque graduum ſuperiorum in eo eſſentialiter incluſorum, ita à pari phantaſma potens imprimere ſpeciem ſingularis, poterit quoque imprimere ſpeciem ipſius naturæ ſpecificæ, ac genericæ, quia utramque includit involutam conditionibus individuantibus.

232 Contra prædicta inſtatur primò, probando univerſale per ſpeciem ſingularis cognoſci non poſſe, quia hæc videtur expreſſa mens Doctoris p. d. 3. qu.6. §.*contra iſtam opinionem*, quod etiam tribus præſertim, aut quatuor rationibus probat. Primò, quia nulla eadem ſpecies eſt per ſe repræſentativa objecti ſub oppoſitis rationibus; ratio ſingularis, & univerſalis ſunt oppoſitæ rationes, ergo, &c. Secundò, quia ſpecies naturaliter repræſentat quicquid repræſentat, atque ideo ſecundum totam virtutem ſuam, ergo etiamſi ſpecies ſingularis naturam communem repræſentare poſſet, tamen quia ſingularem quoque ſimul repræſentat, nequit cum intellectu poſſibili concurrere præcisè, ut communem naturam refert. Tertiò univerſalius poteſt eſſe præſens intellectui abſque præſentia minùs univerſalis, quia contingit uti habitu magis univerſali non utendo habitu minùs univerſalis, vel ſingularis intelligeretur, nunquam magis univerſale eſſet intellectui præſens abſque præſentia minus univerſalis, nec actum habere poſſemus circa magis univerſale, quin etiam haberemus actum circa minùs univerſale; quod eſt contra experientiam. Quartò tandem, quia magis univerſale non poteſt repræſentari ſecundum ſuam univerſalitatem ad omnia contenta in eo per ſpeciem objecti particularis, vel minùs univerſalis, ergo per aliam ſibi propriam, probatur aſſumptum, quia ſuperius non poteſt repræſentari adæquatè per partem ſubjectivam, ergo nunquam concipitur univerſale, ut tale, in ſpecie minus univerſalis, vel ſingularis.

233 Reſp. Valdè angi Scotiſtas circa hunc Scoti locum, & varias afferre explicationes, ut eſt videre apud Bargium, & Lichet.ibid.verùm pro intentione Scoti advertendum eſt ibi Doctorem non negare per ſpeciem minùs univerſalis magis univerſale non cognoſci, aut per ſpeciem ſingularis, ſed ſolum negat per ſpeciem ſenſibilem, in phantaſia exiſtentem univerſale cognoſci poſſe, & hoc eſt, quod ibi improbat contra Henricum; verum eſt tamen, rationes illas facilè reduci poſſe ad illud quoque improbandum, ut notavimus ſupra qu.4. art.1. ubi proindè diximus, rationes illas non eſſe demonſtrativas, ſed ſolum probabiles, & ut tales fuiſſe à Doctore allatas, atque ideò ab eodem modum doceri quæſt.17. de anim.illas ſolvendi. Itaque ad p rationem dicendum, ut ibi, quod re vera ſingularitas, & univerſalitas in natura non opponuntur, ſi per univerſalitatem intelligas communitatem, & indifferentiam naturæ, quia communitas intrinſecè ei competit, ſingularizatio verò extrinſecè ſolum, & per accidens; tum quia ſingulare includit prædicata communia, & minus communia magis communia, undè potius unum includit, & præſupponit aliud, quam ei opponatur. Dices, ſpecies minus univerſalis repræſentaret minus univerſale diſtinctè, & magis univerſale incluſum in eo indiſtinctè, ſed iſtæ ſunt rationes oppoſitæ, ergo, &c. Reſpond. Tromb.qu.cit.in fine concedendo, quod nequit eadem ſpecies eodem modo univerſale, & ſingulare repræſentare, ſed alio, & alio, quia primò ſingulare, ſecundariò, & virtualiter ipſum univerſale, & hoc fit virtute intellectus abſtrahentis naturam à conditionibus individuantibus; Et cum dicitur, quod eadem ſpecies repræſentare nequit diſtinctè, & indiſtinctè, ait, quod utique eadem ſpecies nequit repræſentare ſub iſtis rationibus primò, & immediatè illud, quod repræſentat, ſed repræſentando aliquod unum primò, poteſt illud diſtinctè repræſentare, repræſentando autem aliquid incluſum in illo, poteſt repræſentare indiſtinctè id, quod ſecundariò repræſentat.

Ad 2. concedimus utique in primo congreſſu ſpeciem ſingularis cum intellectu poſſibili producere cognitionem ejus, quia cauſæ naturales cum primum applicantur, producunt effectum perfectiorem, quem poſſunt, deinceps tamen parere poteſt etiam cognitionem univerſalis. Dices, idem manens idem ſemper facit idem 8.Phyſ.53. Reſp. intellectum poſſibilem cum ſpecie ſingularis poſt elicitam ejus cognitionem non manere in eadem diſpoſitione, ac anteà, quia jam diſpoſita ſunt ad alia imperfectiora repræſentanda, ſpecies namque ordine quodam movet intellectum ad omnium graduum cognitionem, & primò ad cognitionem perfectiorum, qua vel citò movet deinceps ad cognitionem imperfectiorum; cui accedit, quod notavit Anton. Andr. citat. in calce quæſt. ex imperio voluntatis poſſe intellectum uti ſpecie nunc ad ſingulare, nunc ad univerſale intelligendum. Ad 3. neg.minor, quia ex prædictis modò de cauſis poſſumus ex eadem ſpecie moveri ad intelligendum magis univerſale non intelligendo minùs univerſale, & ut notavit Bargius eadem ferè eſt difficultas in oppoſita ſententia ſpecies diſtinctas admittente magis, & minus univerſalis, tunc enim quoque ratio reddi debebit, cur modò intellectus utatur una ſpecie, & non alia. Ad 4. concedimus utique illud fieri non poſſe in virtute ſolius ſpeciei, cum ſuopte ingenio naturam repræſentet contractam, poteſt tamen adhuc per eam repræſentari natura ſecundum totam indifferentiam ſuam accedente virtute abſtractiva intellectus, per quam conſiderare poteſt puram, & nudam naturam ſecluſa differentia contrahente.

234 Secundò obiic. probando intellectum poſſibilem formare propriam ſpeciem univerſalis ex ſpeciebus antea productis ab intellectu agente, quia etiam ſecundùm nos phantaſma cum intellectu agente ſpeciem imprimit ſingularis ſenſibilis, cum tunc non abſtrahat, niſi ab eſſe diviſibili, & extenſo, ut Scot.docet 4.d.45.q.1.lit.B. ergo ulteriores abſtractiones à differentia individuali, & ultima ſpecifica ad intellectum poſſibilem pertinebunt formando proprias ſpecies univerſalium; probatur conſeq. quia hujuſmodi abſtractiones intellectui agenti tribui non poſſunt, nam idem eodem modo ſe habens ſemper idem efficit, ergo ſi intellectus agens cum phantaſmate primo congreſſu ſpeciem efficiunt ſingularis, deinceps quoque aliam magis univerſalem efficere non poterunt. Conf. quia efficiens univerſalis ab omnibus ferè tribuitur intellectui poſſibili, non agenti, ergo ad intellectum poſſibilem ſpectat formare ſpecies proprias univerſalium. Reſpond. concedendo utique abſtractiones à differentia individuali, & ultima ſpecifica pertinere ad intellectum poſſibilem, non quidem formando ſpeciem propriam univerſalis, ſed in eadem ſpecie ſingularis contemplando naturam non conſiderata ſingularitate, hæc enim eſt abſtractio pertinens ad intellectum poſſibilem, dum nempè unum objectum cognoſcit alio non cognito, & in hoc ſenſu dicitur univerſale abſtrahi à ſingularibus; quod ſi contendatur talem abſtractionem fieri per productionem diſtinctæ ſpeciei, tunc talis actio potius tribuenda eſt intellectui agenti cum phantaſmate, quàm poſſibili, quia ut diximus, quod poteſt imprimere ſpeciem minus univerſalis, poteſt etiam imprimere ſpeciem magis univerſalis, & tranſcendentium, neque probatio conſequentiæ valet, quia non manent intellectus agens, & phantaſma eodem modo poſt elicitam ſpeciem ſingularis, ac antea, quia jam diſpoſita ſunt ad alia imperfectiora repræſentanda, phantaſma enim ordine quodam moveret intellectum ad omnium graduum ſpecies eliciendas, & primo ad perfectiores, quibus elicitis movet ad imperfectiores, ut nuper dicebamus de congreſſu ſpeciei ſingularis cum intellectu poſſibili ad pariendum conceptum ipſius ſingularis, & deinceps univerſalium. Ad Conf. conceſſo aſſumpto neg. conſequ. Fit enim univerſale ab intellectu poſſibili non per abſtractionem ſpeciei, quæ pertinet ad intellectum agentem, ſed per abſtractionem, quæ eſt conſideratio præciſiva, quæ eſt propria intellectus poſſibilis, & cognoſcentis.

235 Tertiò tandem obiic. contra alteram problematis partem, quod ſingulare, & univerſale nequeant diſtinctis ſpeciebus repræſentari, quia ſi eadem ſpecies poteſt utrumque repræſentare, fruſtra ponitur ſpecies alia diſtincta univerſale repræſentans. Accedit, quod utraque ſpecies eſſet æquè abſtracta, cum ab eodem phantaſmate gignatur, & virtute ejuſdem intellectus agentis; ergo nequit aſſignari ratio, cur una ſit magis univerſalis, alia minus. Demum ſi concedatur, intellectum agentem poſſe facere talem abſtractionem à differentia individuali, tunc intellectus agens, non poſſibilis faceret univerſalitatem in rebus contra ſancita à nobis in logica diſp. de univerſali.

Reſp. defendendo hanc partem problematis, tunc negandum eſſe, quod ſpecies ſingularis univerſale repræſentare poſſit: ſed & hoc etiam admiſſo, adhuc non ſuperfluit ſpecies diſtincta univerſalis, quia ſpecies ſingularis, ipſummet ſingulare haberet, ut objectum primum, & adæquatum, univerſale verò ut ſecundarium, & inadæquatum, & ideò adhuc admitti poſſet ſpecies propria univerſalis, & primarii, & adæquati objecti, & ut intellectus poſſibilis promptè, & expeditè abſque ulla abſtractione ab ipſo facta intelligat quidditatem. Ad 2. neg. utramque ſpeciem futuram æquè abſtractam, quia in hac ſententia concedenda eſt intellectui agenti virtus abſtractiva objecti ſenſibilis tam ab eſſe extenſo, & diviſibili, quàm etiam à ſingularitate, unde licèt abrahantur ab eodem intellectu, & ab eodem phantaſmate, non tamen in eadem diſpoſitione, nam in primo congreſſu cum producant effectum perfectiorem poſſibilem, producunt ſpeciem ſingularis, deinceps verò ſpecies imperfectiores univerſalium, ut declaratum eſt. Ad 3. neg. conſeq. quia adhuc concedendo intellectui agenti virtutem abſtractivam non ſolum à conditionibus materialibus, ſed etiam ab ipſa individualitate, non ſequitur ipſum facere univerſalitatem logicam, & propriè dictam in rebus, ſed ad ſummum metaphyſicam, & materialem, & ratio eſt, quia ut diximus diſ.4.log.q.3. univerſale in actu non fit per actum abſtractivum, & abſolutum, ſed potius per collativum naturæ communis ad inferiora, unde nunquam aliquod objectum eſt potentia proxima univerſale, niſi ex comparatione intellectus comparantis tale objectum, ut prædicabile ad inferiora, de quibus natum eſt dici, & prædicari, ut fuſius ibi declaratum eſt.

QUÆSTIO VIII.

An primò cognoſcatur ſingulare, vel univerſale, & inter univerſalia, an magis, vel minus univerſale.

236 QUæſtionis hujus deciſio, quæ valdè celebris eſt inter Thomiſtas, Scotiſtas, & Nominales, valdè pendet ex recta

ta tituli intelligentia, ideo notat Scotus p.d.3.quæſt.2. *ad ſecundam queſtionem*, & quæſt.16. de anim. quibus in locis ex profeſſo hoc pertractat quæſitum, hic ſermonem eſſe de cognitione actuali, non habituali, vel virtuali, & ideò paſſim vocatur hæc queſtio de primo cognito, non autem de primo cognoſcibili, & rurſus de primo cognito primitate originis, vel generationis, non autem perfectionis, vel adæquationis, adeo ut, cum intellectus noſter ab initio ſit veluti tabula raſa, in qua nil pictum eſt, ſenſus quæſiti eſt, quodnam ſit illud, quod primo illi obiicitur cognoſcendum, & quænam ſit prima cognitio, quæ illi imprimitur, & quam nulla alia omnino præceſſit, hoc enim erit primum abſolutè, & ſimpliciter cognitum ordine originis, & quia cognitio ſimplex præcedit complexam, cum hic ſit ſermo de prima cognitione originali, ſermo conſequenter erit de cognitione ſimplici, quæ ſcilicet per ſimplicem objecti apprehenſionem acquiritur, & quia inter notitias, quas de rebus habemus, rudis, & imperfecta ſolet præcedere perfectam, & exactam, eo quod natura in ſuis operationibus incipere ſolet, & progredi ab imperfecto ad perfectum, ait Doctor hic eſſe ſermonem de cognitione confuſa, qua cognoſcitur totum non cognitis partibus definitionis ejus, non diſtincta, quæ habetur de toto mediante notitia partium, unde quod prius noſcitur cognitione diſtincta, nequit dici primum ſimpliciter, & abſolutè cognitum, quale eſt, quod hic inquirimus, ſed primum dumtaxat in tali ordine cognoſcendi, ſcilicet diſtinctè, ſed primum confuſè cognitum poterit dici primum ſimpliciter cognitum, quia totus ordo confuſè cognoſcendi eſt prior, & ideò primum in illo in ordine eſt ſimpliciter primum.

237 Hinc patet ad rem non facere diſtinctionem illam de cognitione actuali, quod alia ſit originalis, alia ex habitu; originalis eſt, cùm actu apprehendimus rem anteà nobis prorſus ignotam, ex habitu verò cùm actu apprehendimus rem aliquam antea cognitam, de qua ex iteratis actibus habitum contraximus, quam quidem diſtinctionem prorſus neceſſariam ad hujus quæſiti deciſionem arbitrantur Zabarell.lib.de ordine intelligendi, c.11.Ragul.diſp.2.perip. c.8.Contar.qu.2.cap.p. & alii. Hæc itaque diſtinctio minimè ad rem facit, ut optimè Ferch. adnotavit veſtig.10.cap.6. & ratio eſt promptiſſima, quia nimirum cognitio procedens ex habitu, non eſt prima, ſed ſemper priorem ſupponit cognitionem, ex qua frequentata habitus eſt genitus, & ideò bene ibid. Ferch. advertit omninò ſecernendam eſſe cognitionem originariam à collectitia, quia cognitio originaria eſt prima, ante quam nulla cognitio præceſſit, collectitia verò fit ex cognitione aliqua præexiſtente, quæ applicatur ab intellectu alicui objecto occurrenti de novo, quod ut plurimum accidit, vix enim fieri poteſt in homine adulto, ut objectum aliquod primo occurrat, cui non ſtatim intellectus aliquam ex cognitionibus antea conquiſitis applicet, ſcilicet quod ſit ens, ſubſtantia, vel accidens, &c. Adhuc tamen, & in ipſa ſerie cognitionis collectitiæ primum cognitum in tali ordine veſtigari poſſet, nam evenire poteſt, ut quamvis antea multa cognoverimus objecta, fiat nobis præſens objectum, de quo nulla prorſus præceſſit cognitio, & tunc intellectus conatur applicando cognitiones præhabitas de aliis objectis in notitiam venire objecti recens oblati, cùm ergo in tali caſu nòn ſimul omnes tribuat ei intellectus formalitates, & prædicata promiſcuè, ſed quodam ordine ſervato, quæri poteſt, quodnam ſit illud prædicatum, quod ei primò tribuitur ab intellectu ante alia, an magis univerſale, v.g. ens, vel corpus, nam potius minus univerſale, v.g. animal, vel homo, & formalitas, ſub qua primo attingitur tale objectum recens oblatum, erit primo cognitum in tali ordine ſcilicet cognitionis collectitiæ, & reſpectu talis objecti; poteſt igitur in utroque ſenſu jam declarato hic veſtigari primum cognitum primitate originis, nempè ſimpliciter, & abſolutè reſpectu omnis objecti, cum ſcilicet intellectus ab initio ſe habet velut tabula raſa, ac etiam ſecundum quid reſpectu determinati objecti ſub diverſis formalitatibus cognoſcibilis, quando nobis de novo obiicitur.

238 Univerſale eſſe primum cognitum primitate originis docent paſſim Thomiſtæ, ac etiam nonnulli Scotiſtæ, cum hoc tamen diſcrimine, quod Thomiſtæ id aſſerunt de magis univerſali, præſertim generaliſſimo, quale eſt ens, cum D.Thom.in proœm. Phyſic. & p.p. quæſt.85.art.3. Scotiſtæ verò de minùs univerſali, præſertim ſpecialiſſimo, ita enim docuiſſe videtur Scotus locis citatis, & in hunc ſenſum ſententiam Doctoris explicat, & defendit P. Faber in ſua naturali Philoſophia theor.83. & Rubion. p. d.3. quæſt.6. art.2. Oppoſita ſententia docet primum ſimpliciter, & abſolutè cognitum eſſe ſingulare ſenſibilis accidentis, ita Greg.Ocham, Major, Baccon.& alii Nominales p.d.3.Durand.2.d.3.quæſt.7. Conimbr. initio Phyſic. cap. p.quæſt.4.Ruvius,& Murc.quæſt.3. Pererius l.3.cap.17.Onuphr.trac. 2.diſputat.p.dub.3.Averſa quæſt.30. Log.ſect.3.Zabarel.cit.cap.5.Raguſ.cap.7.Contaren.cap.3. & Scotiſtæ infrà citand. Sed adhuc remanet in hac opinione difficultas de magis, & minùs univerſali, quodnam eorum facta invicem comparatione priùs naturaliter cognoſcamus, num magis, vel minùs univerſale. Thomiſtæ cùm abſolutè aſſerant magis univerſale eſſe primum cognitum, hoc conſequenter affirmant etiam facta comparatione inter illa, quibus etiam conſentiunt plures ex Auctoribus 2. ſentent. Scotiſtæ verò ſtant pro minùs univerſali, & quidem ſpecialiſſimo, imò in hoc ſenſu explicare ſolent Doctorem, dum loc. citat. aſſerit minus univerſale, ſeu ſpeciem ſpecialiſſimam eſſe primum cognitum, quod nempè non abſolutè loquatur de primo cognito ſpectando ſeriem omnium cognoſcibilium, ſed dumtaxat de primo cognito comparatione facta præcisè inter univerſalia. Ita Trombet.7. Met. quæſt.7.§.*deinde arguitur*, Bargius, p.d.3. quæſt.2. & alii expoſitores ibidem Ferch. loc. citat. Vul.t.1.p.1.diſputat.31.art.1. Cavell.quæſt.22. de anim. num.17. Tatar.1.Phyſic.quæſt.1.art.2.Canon.1.Phyſic.quæſt.2. Regent. Pariſ.ib. quæſt.2.coll. Alii tandem affirmant modò magis, modò minus univerſale priùs cognoſci, prout hoc, vel illud magis ſenſui appropriat, atque ideò non ſemper opus eſſe, ut unum prius alio cognoſcatur, ita Zimar. quæſt.de primo cognito. Averſa loc. citat. ſect.4. Achill. Onuphr. & alii, ubi notandum, quod Auctores pro magis univerſalibus ſtantes per magis univerſale non intelligunt naturam omnino à ſingularitate præciſam, ſed individua ipſius magis univerſalis, ut hoc animal, hoc coloratum, hoc ens, ut conſtat in exemplo Avic. de veniente à longè, quo ſæpius utuntur Thomiſtæ, quæ quidem individua admitti debere ultrà ſpecifica conceſſimus diſputat. 5. Log. q.p. art.p.

239 Dicimus Primò, ſimpliciter, & abſolutè loquendo primum cognitum à nobis primitate originis eſſe ſingulare materiale ſenſibile ſpeciei ſpecialiſſimè. Concluſio expreſsè docetur à Scoto 7. Met. qu. 15.& q.22.de anim.§.*quartò dico*, ubi loquens de ordine, quo cognoſcitur univerſale, & ſingulare, inquit, quod licet natura cognoſcatur priùs ſingulari ſignato, & in ordine diſtinctè cognoſcendi, tamen quoad cognitionem confuſam ſingulare vagum priùs cognoſcitur, quam natura, & hanc concluſionem tuentur Scotiſtæ omnes uno, vel altero excepto, à qua minimè deterrere nos debet, quod Doctor, q. 16. de anim. & p.d.3.q.2.doceat ex profeſſo minùs univerſale eſſe primò cognitum, quia ut advertunt relati Scotiſtæ illis in locis non loquitur abſolutè de primo cognito, ſed facta præcisè comparatione inter univerſalia; & ratio hujus eſt, quia de ſingulari eſt maxima controverſia, an à nobis pro ſtatu iſto aliquo modo cognoſci poſſit, quatenus ſingulare, de univerſali verò nulla eſt contentio, omnes enim concedunt tam magis, quàm minus univerſale eſſe proprium, & proportionatum objectum intellectus pro ſtatu iſto, cùm ergo Scotus illis in locis non adhuc determinaſſet aliquid de cognoſcibilitate ſingularis, excitat diſputationem de primo cognito intra ſeriem objectorum, quæ ab omnibus conceduntur intelligi, qualia ſunt univerſalia, in lib.de anim.ita feciſſe conſtat, tum ex progreſſu operis, tum ex ipſo titulo illius quæſt.15. quærit enim ibi, *utrùm magis univerſale priùs à nobis intelligatur, quàm minus univerſale*, en quomodo ibi non loquitur de primo cognito abſolutè, ſed facta dumtaxat comparatione inter univerſalia prædicta de cauſa, nempè quia non adhuc determinaverat num ſingulare ſit à nobis pro ſtatu iſto cognoſcibile, unde poſtea inferius quæſt.22. cùm probaſſet eſſe à nobis cognoſcibile aliquo modo, etiam pro ſtatu iſto, ſub ratione ſingularitatis, ſaltem confuſè, concludit; etiam eſſe primum abſolutè cognitum in ordine confuſè cognoſcendi; Hoc etiam eodem modo quæſtionem de primo cognito inſtituit p. ſentent.d.3. quæſt.2. cum enim non adhuc aliquid determinaſſet de cognoſcibilitate ſingularis, queſtionem de primo cognito inſtituit de ſolis univerſalibus, de quorum cognoſcibilitate ambigebat nemo, quo etiam modo eadem diſtinctione quæſt.6. quæſtionem inſtituit de ſpeciebus intelligibilibus, probatque dari debere ſpecies intelligibiles univerſalium, non quia negare intendat ſpecies ſingularium, ſed quia non adhuc conſtabat, num ſingulare ſit per ſe intelligibile, ut ibidem ſe explicat lit.A. dum ait, *contra iſtam opinionem arguo ſic, ſive intelligatur ſingulare, ſive non, non eſt cura ad propoſitum, certum eſt enim, quod univerſale poteſt ab intellectu intelligi*, eodem igitur modo quæſtionem inſtituit de primo cognito d.3.quæſt.2. præſcindendo ſcilicet à controverſia de ſingulari, & loquendo de ſolis univerſalibus, quæ in omnium ſententia ſunt à nobis intelligibilia, imò ita ſe explicat lit. M. dicens, *loquor enim modò de illis, quæ certum eſt poſſe intelligi ſecundùm omnium opinionem*, quod eò, vel maximè aſſerendum eſt, quia rationes, quibus ibi probat Doctor minus univerſale priùs cognoſci, quam magis univerſale, hoc etiam oſtendunt de ſingulari comparato ad minus univerſale, ut mox patebit in probanda concluſione. Nec nos conturbet, quod Doctor ibi §.*contra iſtud*, docet ſpecialiſſimum cognoſci prius, quàm ſingulare, ideoque non ſolum loqui videtur facta comparatione minus univerſalis; ad magis univerſale, ſed etiam ad ſingulare. Nam optimè ibidem occurrit Bargius ibi Doctorem loqui de ſingulari ſignato, & determinato, quod utique poſt ſpeciem cognoſcitur, non autem de ſingulari vago, quod omninò ante ſpeciem cognoſcitur, quæ eſt expreſſa Scoti doctrina quæſt.22. de anim. & 1.Met.qu. ult.& lib.7.q.15.

240 Primò itaque concluſio ſic intellecta probatur expreſſis Ariſtot.teſtimoniis, nam p.poſt. 12. comparationem facit inter ſingulare, ac univerſale, & quærens, quodnam iſtorum nobis primò notum fiat, reſpondet illa eſſe notiora nobis, quæ ſunt ſenſui proximiora, & hæc eſſe ſingularia, unde conſequenter 1.Met cap.2. docuit difficillima cognitu eſſe univerſalia, quia remotiſſima ſunt à ſenſibus, & planè loquitur de notitia intellectiva, non ſenſitiva, & ratio dicti Ariſt. videtur eſſe, quia omnis noſtra cognitio pro ſtatu iſto ortum ducit à ſenſu, ergo quod prius ſenſui obiicitur, etiam intellectui cognoſcendum offertur, & repræſentatur, niſi obſit impedimentum, ſtatim namque cum cognitione ſenſitiva conjungitur cognitio intellectiva circa idem objectum ex 3. de anim. 30. & 33. ubi docet omnem noſtram intellectionem conjungi cum phantaſmate, cum ergo ſenſui primò obiiciatur univerſale, imò nunquam non niſi ſingulare, idem quoque primò obiicitur intellectui. Conf. ex eo, quod docet de inductione 1. Topic.c.10.dum ait eſſe à ſingularibus ad univerſalia acceſſionem, ex hoc enim manifeſtè deducitur ſingulare tam complexum, quàm incomplexum præcedere univerſale complexum, & incomplexum in cognitione noſtra, quia per ipſam inductionem colligi nequit concluſio univerſalis, niſi aliquæ propoſitiones ſingula-

res, & quædam ſingularia incomplexa, velut earum termini, præcognita fuerint, prius ergo cognoſcimus ſingularia complexa, & incomplexa, quam univerſalia complexa, ideſt concluſiones univerſales, & incomplexa, ideſt terminos illarum. Quod autem dicunt Averroiſtæ, ac Thomiſtæ nonnulli, ſolam phantaſiam attingere propoſitiones ſingulares, inde poſteà intellectum concluſionem univerſalem colligere, jam q. præc. art. 1. refutavimus, quia totus diſcurſus ab una, & eadem facultate fieri debet non à diverſis, ut diſertè docuit Ariſt. de an. 146. nec non in lib. de ſenſu & ſenſibili, & diſp. præced. qu. 8. art. 3. hoc etiam reſpuimus.

241 Secundò probatur rationibus, quia ut conſtat ex qu. præced. intellectus poteſt directè ſingularia cognoſcere, & prima ſpecies, quæ intellectui imprimitur, eſt ſpecies rei ſingularis, ergo quod prius cognoſcitur, eſt ipſum ſingulare, regulariter enim illud prius concipit, & cognoſcit intellectus, cujus prius recipit ſpeciem. Deinde nequit univerſale cognoſci, niſi prius ſingularia ipſa cognoſcantur, & convenientia illorum, ut ab eis abſtrahatur natura communis, ergo prius cognoſcitur ſingulare quam univerſale, ſeu natura ipſa communis. Præterea ruſticus, qui nunquam vidit, niſi unum Solem, nunquam format conceptum Solis in communi, aut concipi naturam Solarem pluribus communem, imò fortè putat plures Soles exiſtere non poſſe, ſed tantum concipit Solem, quem videt, qui utique unicus eſt, & ſingularis. Inſuper licet actus ſentiendi ſingulare non ita proprius habeatur, ut ſit ejus ab omni alio ſingulari poſſibili diſtinctivus, poſt tamen haberi ita proprius, quod ſit diſtinctivus ab omni alio de facto exiſtente, ergo ſenſatio, qua mediante cauſatur conceptus intellectus, eſt virtualiter contentiva, non tantum conceptus generici, vel ſpecifici, ſed etiam conceptus proprii ſingularis, unde minus conſequenter in hac re videtur locutus Rubion, quàm ceteri Auctores illius opinionis, quia illi negant abſolutè poſſe ſingulare concipi pro ſtatu iſto aliquo conceptu proprio, ſed Rubion id nobiſcum concedit in præced. quæſt. & poſteà negat in præſenti conceptum ſingularis eſſe primò cognitum. At reſpondet ipſe, quod licet viator habeat actum intelligendi ſic proprium alicui ſingulari, ac etiam ſentiendi, ut illud diſcernat à quocunque alio exiſtente de facto, non tamen talem, ut poſſit illud diſcernere à quocunque poſſibili, quia quodcunque aliud poſſibile poteſt eadem accidentia individualis habere, quare concludit conceptum, quem de facto habemus de ſingulari, potius eſſe ſpecificum, quàm particularem, quia nullus actus communis pluribus individuis poſſibilibus eſt ſingularis conceptus, ſed magis ſpecificus. Verum ſic reſpondendo non ſibi conſtat hic Auctor, nam in eadem qu. art. 1. pluribus oſtendere conatur nos pro ſtatu iſto non ſolùm cognoſcere ſingulare vagum, ſed etiam ſignatum, & etiam conceptu proprio ipſum diſtinguentem à quocunque alio exiſtente ejuſdem ſpeciei, licet non à quocunque alio poſſibili, unde certè volebat talem conceptum magis particularem eſſe, quàm ſit ſpecificus, in quo individua omnia prorſus conveniunt, ſive exiſtentia, ſive poſſibilia, & hoc de ſe adeò clarum eſt, quàm probatione indigeat, quod ergo conceptus, quem de facto habemus de ſingulari aliquo, poſſit convenire alteri poſſibili, probat ſolum, quod iſte non ſit conceptus proprius ex propriis, & ſub ratione propria ſingularitatis, non autem quod ſit ſpecificus, & univerſalis, alioquin per ipſum non poſſemus unum ſingulare diſtinguere ab alio modo exiſtente; ut ipſe Rubion concedit, & pluribus probat ibid. art. 1.

Denique rationes omnes, quibus quæſt. præced. oſtendimus ſingulare eſſe à nobis pro ſtatu iſto cognoſcibile per propriam ſpeciem, deduci poſſunt quoque ad hanc concluſionem probandam, evaſiones autem, quibus uti ſolent adverſarii, dicendo, vel quod intellectus cognoſcit ſingularia ſub ratione univerſali, vel quod ea cognoſcit cum præciſione à conditionibus individuantibus ibidem profligavimus.

242 Tertiò probatur concluſio eiſdem rationibus, quibus probari ſolet facta comparatione inter univerſalia minus univerſale eſſe primo cognitum, nempè quia cauſæ naturales ut ſunt intellectus, & objectum non impeditæ producunt effectum perfectiorem, quæ tunc poſſunt, cùm agant ſecundum ultimum virtutis ſuæ, & rurſus, quia ex 1. Phyſic. text. 3. ſunt primo nobis nota confuſa magis, & aliæ hujuſmodi rationes; nam ſicut facta prædicta comparatione inter univerſalia optimè concludunt minus univerſale, & infimum, quale eſt ſpecialiſſimum, eſſe primo cognitum, quia conceptus ſpeciei perfectior eſt, & confuſior conceptu generis, & cujuſcunque ſuperioris confuſione partium eſſentialium, ut mox diſcutiemus concluſ. ſeq. ita facta comparatione inter ipſum univerſalem, & ſingulare, idipſum concludunt de ſingulari reſpectu cujuſcunque univerſalis, quia quanto quid eſt communius, tanto eſt imperfectius, & primæ ſubſtantiæ ſunt nobiliſſimæ cap. de ſubſtantia, & rurſus conceptus ſingularis confuſior eſt conceptu ſpeciei confuſione partium eſſentialium, cum ultra partes eſſentiales ipſius ſpeciei imbibat etiam ſingularitatem, quia ſpecies contrahitur, & ſingularizatur; quare non immerito Ocham, aliique Nominales inquiunt has rationes à Scotò, & Scotiſtis adductas in favorem minus univerſalis concludere pro ſingulari, quia ſi abſolutè ſumantur, utique concludunt pro ſingulari; verum nec à Scoto, nec ab ejus diſcipulis, uno, vel altero excepto, ut diximus, in hunc ſenſum adducuntur, ſed facta dumtaxat comparatione inter magis, & minus univerſale, qua quidem ſuppoſita optimè concludunt rationes illæ minus univerſale eſſe primum cognitum, ut dicemus concl. ſeq.

243 Quartò, quod primo cognitum à nobis non ſit quodcunque ſingulare, ſed ſingulare materiale ſenſibile, probatur, tum quia ex ſuperius dictis quidditas rei ſenſibilis dumtaxat eſt objectum motivū intellectus noſtri pro ſtatu iſto; tum quia omnis noſtra cognitio ortum ducit à ſenſu, ergo quod primò ſpeciem ſenſui imprimit, etiam primò ab intellectu percipitur, id autem eſt ſingulare ſenſibile, cum ſubſtantia per ſe ſenſibilis non ſit 2. de An. 65. addimus tamen ſingulare illud ſenſibile eſt quoque materiale, ut innuamus primum cognitum ab intellectu noſtro non eſſe individuum ſenſibilis accidentis, ut ſic, ſed potius ut conflatum ex materiali ſubſtantia, & accidente, quia licèt accidentia ſint ratio, cur ſubſtantia percipiatur à ſenſibus, & conſequenter ab intellectu, ſenſus tamen non percipit hæc accidentia ſeparata, ſed ut concreta, nimirum hoc compoſitum ex ſubſtantia, & accidentibus idque repræſentat intellectui, nam dum primo nobis Petrus occurrit, quem nunquam ante vidimus, illumque nedum viſu, ſed etiam intellectu cognoſcimus, ſanè non apprehendimus ſola individua accidentis verb. grat. talem colorem, & figuram, ſed corpus ita figuratum, & hominem talibus accidentibus præditum.

244 Quintò docet, & probat Doctor loc. cit. quæſt. 22. de an. & 7. Met. qu. 15. quod ſingulare primum cognitum eſt ſingulare vagum non ſingulare ſignatum, quia ars, & cognitio intellectualis naturam imitatur, ſed ita eſt, quod in actione naturali agens producens non primo intendit univerſale, quoniam tunc generato corpore, quod eſt univerſalius, quàm animatum, vel homo, non procederet ad generationem animalis, vel hominis, nec primò intendit ſingulare ſignatum, quoniam producto unico ſingulari ceſſaret actio naturalis, ſed primò intendit producere naturam in aliquo ſuppoſito, & hoc eſt individuum vagum, ergo ſic erit in cognitione intellectuali, quod ſpecies repræſentativa objecti primò repræſentabit naturam in aliquo ſuppoſito indeterminatè accepto cum multis accidentibus naturam ipſam comitantibus, ſecundò naturam ipſam in ſe, quia intellectus poteſt abſtrahere omne objectum incluſum in primo objecto, & omnem rationem intelligibilem ſeparare ab alia ratione intelligibili, tertio tandem ipſum ſingulare ſignatum, ideſt naturam ipſam certis circumſtantiis determinatam, ſcilicet hic, & nunc, in tali figura, & magnitudine, in quo conceptu diſtinctiori modo exprimuntur conditiones individuales, quàm fuerint expreſſæ in primo, unde conceptus iſte per accidens, & ex multis aggregatus eſt perfectior conceptus, quem de ſingulari pro ſtatu iſto habere poſſimus, ſicut enim res ipſas intelligimus, ſic ſignificamus, & exprimimus aliis, ſed conceptum ſingularis ſignati nullo alio modo exprimimus, quam prædicto modo, dicendo Sortes eſt unus homo, albus, criſpus, longus, &c. Hunc autem modum cognoſcendi ſingulare ait Doctor docuiſſe Ariſt. primò Phyſ. text. 5. dum ait, quod pueri ab initio appellant omnes viros patres, & omnes fœminas matres, poſterius autem determinant horum utrumque, per hoc enim innuit primum cognitum apud eos eſſe ſingulare vagum, & inde diſtinctius cognoſcendo procedere ad ſingulare ſignatum, nam puer primo apprehendit totum confluſum accidentium patris ex ſtatura, figura, veſtibus, &c. conflatum, & quia confusè apprehendit, ſi vir alter occurrat ei ſimilia habens accidentia, patrem appellat, adhuc neſcius diſcernere unam collectionem accidentium ab alia, at cùm poſteà accuratius notat accidentia patris, tunc determinatè hunc vocat patrem, non alios deſcendendo à ſingulari vago ad ſignatum.

245 Sextò, tandem quia dicere ſolent adverſarii allata à nobis argumenta probare quidem ſingulare eſſe primum cognitum, id tamen non probare de ſingulari minus univerſali, & infimæ ſpeciei, ſed de ſingulari magis univerſalis, quale eſt hoc ens, hæc ſubſtantia, hoc corpus, &c. quia hæc habent accidentia magis ſenſata, quàm individua ſpecifica, ut conſtat in exemplo de viſo à remotis, quod prius cognoſcitur, ut aliquod corpus, quam ut aliquod animal, & primus aliquod animal, quàm ut aliquis homo, quod & Scotus ipſe concedere videtur loc. cit. in lib. de anim. ubi ſingulare vagum ſtatuit eſſe primum cognitum, & probat, quia aliquando intelligimus aliquo ſingulare ignorato, in qua ſpecie ſit, per quod innuit ſingulare magis univerſalis eſſe primùm cognitum, non autem minus univerſalis, & infimæ ſpeciei.

246 Hoc effugium Thomiſtarum facilè præcluditur ex eo, quod docet Scot. p. d. 3. quæſt. 2. lit. L. & O. Quod cùm quærimus primum cognitum ab intellectu noſtro, ſupponitur, quod potentia ſit rectè diſpoſita, & objectum debitè illi approximatum, ſi enim potentia ſit læſa, aut nimia objecti diſtantia, rectum judicium ferre non poſſumus de primo cognito à tali potentia, quare exemplum Avicen. de viſo à longè non eſt idoneum ad primum cognitum indagandum, quia proponit objectum in nimia diſtantia, ut notat ibi Doctor, ideòque eadem diſt. quæſt. 6. ſub lit. E. dixit *phantaſma non eſt propriè, niſi ipſius ſingularis, & hoc inquantum eſt ſingulare ſpeciei ſpecialiſſimæ, & hoc ſi phantaſma ſit impreſſum ab aliquo debitè appropinquato*, quæ ultima verba addidit, ut Bargius ib notat, ad præcludendam inſtantiam de objecto viſo à remotis, quod non eſt in debita diſtantia ad potentiam. Deinde rationes allatæ pro noſtra concluſione, ſi bene perpendantur, probant ſingulare minus univerſalis eſſe primum cognitum, non autem magis univerſalis, & rurſus concl. ſeq. monſtrabimus facta comparatione inter rationes ipſas univerſales in individuo ſenſibus objecto in debita diſtantia prius concipi ab intellectu rationem minus univerſalem individuata, quam magis univerſalem. Tandem hæc ſolutio principiis Thomiſtarum non bene cohæret, volunt enim ipſi intellectum, dum naturam cognoſcit, ſive genericam, ſive ſpecificam, ſemper abſtrahere à differentia individuali, & ſingulare non niſi reflexè cognoſci, ergo ſi ſecundùm ipſos primum cognitum eſt natura magis univerſalis, talis ut præciſa à quacunque individua-

li dif-

li differentia, præſertim quia dici nequit aliam eſſe differentiam individuantem naturæ magis univerſalis, aliam minus univerſalis, ſed eadem penitus differentia ſingularizantur; Scot. vero qu. citat. de anima, dum probat individuum vagum eſſe primum cognitum, quia aliquando intelligimus aliquod ſingulare, ignorato, in qua ſpecie ſit, non utique hoc dixit, quia putaret ſingulare vagum magis univerſalis eſſe primum cognitum, ut enim liquet ex ipſis exemplis ab ipſo adductis loquitur de individuo vago ſpeciei infimæ, ſed ita locutus eſt, ut oſtenderet, quod quando etiam objectum attingimus in indebita diſtantia, adhuc ſingulare vagum eſt primum cognitum, ſingulare nimirum magis univerſalis, adeout univerſaliter verum ſit ſingulare vagum ſemper eſſe primum cognitum.

247 Dicimus 2. facta comparatione inter ipſa univerſalia, minus univerſalia eſſe nobis prius nota primitate originis, quam magis univerſalia, adeout in objecto debitè ſenſibus applicato prius concipiat intellectus gradum ſpeciei ſpecialiſſimæ, & ſic deinceps aſcendat uſque ad ens. Concluſio eſt Scoti, & Scotiſtarum locis citatis, ubi eam copioſiſſimè probant tum auctoritatibus, tum rationibus. Ferchius citat. cap. 11. hanc probat pluribus Ariſt. teſtimoniis, ſed inter alia unum adducit ex 2. poſt. cap. ultim. luculentiſſimum, quod & adnotavit Vulp. cit. art. 2. ubi docet, quo ordine abſtractiones fiant ab intellectu noſtro, & ait intellectum abſtrahendo ab inferioribus progredi ad ſuperiora, donec ad ea perveniat, quæ in partes eſſentiales dividi nequeunt, uti ſunt prima genera: idem deducitur ex p. Poſt. 12. & p. Met. ſuum p. c. 2. quibus in locis ait ea univerſalia eſſe nobis notiora, quæ ſunt minus à ſenſibus remota, & maximè univerſalia eſſe à ſenſu maximè remota, & minus univerſalia minus remota; cum ergo minus inter univerſalia ſit ſpecialiſſimum, ſequitur hoc inter univerſalia eſſe nobis prius, ac magis notum.

248 Deinde probatur validiſſimis rationibus primò cauſæ naturales optimè diſpoſitæ, & non impeditæ perfectiorem edunt, quàm poſſint, operationem, cùm ergo poſt notitiam ſingularis præſto ſit intellectui ſpecies intelligibilis, vel phantaſma, & utrumque ex eis ſit bene diſpoſitum, & promptum ad operandum, neceſſariò ſequitur intellectum immediatè poſt ſingularis conceptum formare conceptum ſpecificum, qui ex univerſalibus perfectior eſt, nam eſt perfectior operatio, quæ tunc ex illis naturalibus cauſis poſſit expectari.

Secundò metaphyſica ſecundùm Ariſt. eſt ultima ordine doctrinæ, quia procedit à facilioribus nobis, & aliæ ſcientiæ præcedunt eam, & maximè naturalis unde conſequenter harum principia, & termini eorum prius à nobis cognoſcuntur, & tamen ſunt minus communia, principia verò meth. univerſalia.

Tertiò, ſi prius intelligimus magis univerſalia, ergo longum tempus intercederet, antequam ſpeciem ſpecialiſſimam ſingularis moventis agnoſcamus, quod eſt contra experientiam, conſeq. patet, quia oporteret priùs cognoſcere omnia ejus ſuperiora eſſentialia, quæ cum multa ſint, nequeunt in inſtanti cognoſci.

Quartò, abſtractio magis univerſalis difficilior eſt, quàm minus univerſalis, ergo hoc prius attingitur ab intellectu, prob. aſſumptum, tum quia abſtractio magis univerſalis fit à minus ſenſibilibus cum fiat à ſpeciebus, quæ magis diſtant à ſenſu, quam ſingularia, tum quia fit à minus ſimilibus, nam quidditas coloris abſtrahitur ab albo, & nigro, quæ ſunt oppoſita, albedinis autem quidditas à duobus albis, quæ ſunt ſimilia.

Quintò, illud univerſale eſt primo notum, cujus ſingulare fortius movet ſenſùm, ſed ſingulare minus univerſalis fortius movet ſenſum, cum ſit propinquius ſenſibus, quàm ſingulare magis univerſalis.

Sextò ſunt primò nobis nota confuſa magis ex p. Phyſic. 3. at inter univerſalia ſpecialiſſimum eſt magis confuſum, cum in eo plures naturæ univerſales, quaſi commixtæ, ac confuſæ reperiantur. Demum evidentiſſimè probatur, quia cognitio intellectiva ab initio fertur circa illud ipſum objectum, quod proponitur per ipſam notitiam ſenſitivam, à ſenſu enim ſubminiſtratur objectum intellectui, ſed ſenſus motus à ſingulari calore percipit calorem, nec ſolum in ratione tangibilis eum novit, alioquin tactus non diſcerneret calorem à frigore, ergo, & intellectus ſequens ſenſus operationem percipiet primo calorem, & poſteà alias naturas magis univerſales. Et Conf. quia ſi puer ignem tetigerit, fugit contactum deinceps, non quidem propter generalitatem entis, aut qualitatis ſenſibilis, ſed propter ſpecialem caloris, ergo calorem primo ſenſit, & intellexit.

249 Adverſarii hæc argumenta non tantum ſolvere contendunt, ſed etiam retorquere, Cajetan. lib. de ente, & eſſentia, Pererius Piccol. Zab. Raguſ. & ante illos Ocham p. diſt. 3. qu. 5. retorquent primum, quia probaret ſpeciem ſpecialiſſimam eſſe primum cognitum etiam in ordine diſtinctè cognoſcendi, nam cognitio diſtincta de ſpecialiſſimo eſt perfectior effectus, quàm illæ cauſæ valeant producere; inquiunt; deinde argumentum nihil concludere, quia vel illud aſſumptum intelligitur ſimpliciter, & abſolutè, & ſic eſt falſum, quia nulla cauſa naturalis producit ab initio perfectiorem effectum, quem contineat, ſed id facit gradatim, & ſucceſſivè, quoniam naturæ mos eſt ex imperfectis ad perfectiora progredi, unde ignis in aqua prius producit calorem imperfectum, mox perfectum, vel intelligitur, quod producant perfectiorem effectum, quem poſſint in eo principio, & ſic negant effectum perfectiorem, quem poſſint in eo principio producere, eſſe conceptum ſpeciei, ſed hunc ajunt eſſe conceptum magis univerſalis. Secundum retorquent, quia vel ſcientiæ ordinantur ſecundum cognitionem diſtinctam, vel confuſam, ſi primum, metaphyſica eſt omnium prima, ſi ſecundum, ergo minus communes debent præcedere, & ſic libri de cœlo, & de anima præcederent libros Phyſ. Deindè reſpondent primum cognitum confusè eſſe ens, non quidem abſtractum ab omnibus inferioribus, ſed concretum cum quidditate ſenſibili, jam verò metaphyſica agit de ente abſtracto, quod eſt cognitu valdè difficile, & ideò metaphyſica eſt poſtrema. Tertium retorquent, quia ſi ſimiliter ſpecialiſſimum primò cognoſcitur, magnum tempus intercederet uſque ad cognitionem entis; quare inquit Cajetan. inter illos conceptus non eſſe ordinem eſſentialem, & ideò opus non eſſe ſingulos concipere. Quartum retorquent pariter, & ſolvunt negandum aſſumptum, tum quia facilius eſt cognoſcere rerum convenientiam, quàm differentiam, quoniam qui cognoſcit differentias, quibus res inter ſe diſcrepant, debent habere ſcientiam plurium rerum, quàm qui cognoſcit ipſarum rerum convenientiam, quæ unica eſt, unde pueri cognoſcunt convenientiam equi cum aſino, & mulo, non adhuc cognita differentia inter illos, cognoſcere autem univerſale eſt cognoſcere convenientiam, cognoſcere verò ſingularia eſt cognoſcere differentiam; tum quia abſtrahere eſt unum intelligere, alterum relinquere, abſtrahendo autem univerſale pauciora intelliguntur, quoniam magis univerſale pauciores habet actu differentias, quàm minus univerſale. Quintum quoque retorquent, & ſolvunt, neg. min. quia accidentia magis univerſalis fortius movent ſenſum, facilius namque percipitur quantitas, & figura, quàm figura propria corpori humano, motus localis abſolutè, quàm progreſſivus, partium aliqua diſtinctio, quàm organa ſenſuum, ut oculi, aures, &c. Sextum denique retorquent, & ſolvunt, neg. quoque min. nam potius ibi Ariſt. text. diſertè ſubinfert magis univerſalia eſſe magis confuſa, ac proindè ab eis ad ſingularia, ſeu minus univerſalia procedendum eſſe.

250 Facilè tamen eſt has ſolutiones, & retorſiones elidere, ut eſt videre apud omnes Scotiſtas præcit. & Rubion. cit. prima quidem ratio concludit, quocunque modo intelligatur illud aſſumptum, ſi enim intelligatur primo modo, nullum ſequitur abſurdum, dum enim dicitur inſtitutum eſſe naturæ in ſuis actionibus ab imperfecto ad perfectum procedere, id verum eſt ſuppoſito obice, ſi enim nullum adeſſet impedimentum, tunc utique perfectiſſimum à principio, & abſque aliqua dilatione produceret effectum, quare cum in linea cognitionis confuſæ intellectus, & objectum in primo congreſſu nullum habeant obſtaculum, debent in tali ordine cognitionem perfectiſſimam producere, qualis eſt cognitio ſpeciei ſpecialiſſimæ inter univerſalia, nequeunt autem producere diſtinctam, quia ordo confusè concipiendi à toto genere præcedit ordinem diſtinctè concipiendi, & cognitio confuſa eſt veluti diſpoſitio ad diſtinctam circa idem objectum, unde inquit Doctor lit. O. *Confusè cognoſcere eſt quaſi medium inter ignorare, & diſtinctè cognoſcere, & ideo confusè cognoſcere eſt ante quodcunque diſtinctè intelligere*, & hoc eſt impedimentum, quod obſtat, ne intellectus in primo congreſſu cum objecto producat notitiam ejus diſtinctam, quod non obſtat in cognitione confuſa, ut notat Tromb. p. met. qu. 10. art. 3. §. *Reſpondetur*, imò & Doctor ipſe lit. M. dum rationem affert, quare non primò cauſetur conceptus definitivus, & diſtinctus rei. Si verò illum aſſumptum ſumatur alio modo, ut ſcilicet intellectus & objectum producant perfectiorem cognitionem, non quam abſolutè poſſunt, ſed quam attingere poſſunt pro illo primo inſtanti, ut videtur eſſe ſenſus verborum Scoti, dum inquit, *igitur ad effectum perfectiſſimum, quem primò poteſt producere, primò agit*, jam minorem vim habet inſtantia de cognitione diſtincta, quia in eo primo congreſſu non producunt effectum perfectiorem, quem abſolutè poſſunt, ſed quem primò poſſunt, & talis eſt notitia confuſa ſpeciei ſpecialiſſimæ, non autem alicujus communioris, tum quia talis conceptus ſpectat potiùs ad ordinem diſtinctè concipiendi, quanto enim aliquid eſt communis, tanto diſtinctius concipitur, quia pauciora componentia includit, unde ait Doctor lit. N. ens concipi non poſſe, niſi diſtinctè, quia habet conceptum ſimpliciter ſimplicem, ſcilicet in alios irreſolubilem; tum quia nequit reddi ratio, cur conceptus magis univerſalis ſit perfectior, quàm poſſit intellectus cum objecto in primo congreſſu producere, nam ſi dicas cum Cajet. in cauſa eſſe, quia nequit intellectus percipere conceptus inferiores, niſi primò cognoverit univerſaliores ob coordinationem prædicamentalem, id utique valet in cognitione diſtincta, qua non licet cognoſci totum, niſi cognitis partibus, quæ ſunt naturæ communiores, non autem in cognitione confuſa, ad quam ſufficit concipere totum, ut exprimitur per nomen, ut docet Ariſt. primo Phyſ. tex. 5.

251 Secunda ratio etiam ſtat in robore, cum enim dicunt ens concretum cum quidditate ſenſibili eſſe primum cognitum, vel per tale ens intelligunt conceptum ex ente, & quidditate ſenſibili, vel præciſè conceptum ipſius entis; ſi primum, ergo primò cognitum non eſt ens, ſed minus univerſale, quia conceptus quidditatis ſenſibilis eſt minus univerſale; ſi ſecundum, tunc ſtat argumentum, quod metaphyſica eſſet prima ſcientiarum in ordine confusè cognoſcendi non poſtrema, quia qualis eſt ordo objectorum, talis eſt ſcientiarum, quæ ab eis ſpecificantur, ſi ergo ens præciſè ſumptum eſt primum cognitum, cùm ſit objectum metaphyſice, hæc erit prima ſcientia in ordine confusè cognoſcendi. Neque inſtantia adducta urget, quia ut notant Trombet. loc. cit. & Bargius p. d. 3. qu. 2. in §. *ſecundo ſit*, alius eſt ordo in ſcientiis diſparatis, ut ſunt metaphyſica, phyſica, & mathematica, & alius eſt ordo in ſcientiis partialibus contentis ſub una ſcientia totalibus, ut eſt ſcientia de principiis naturalibus, ſcientia de anima, de Cœlo, & ſic de aliis partibus philoſophiæ contentis ſub totali philoſophia, quoniam in primis ſcientiis procedimus à magis particularibus, & ſic metaphyſica inter illas eſt ultima, ſed in ſcientiis particularibus, ſub una totali contentis procedimus à magis univerſalibus

ad

ad minus univerſalia, & ideò Ariſt. in p.Phyſ. incipit à principiis communiſſimis,& ratio eſt, quia in ſcientia totali incipimus à notitia ſubjecti, cujus notitia principaliter intenditur, & cum tale ſubjectum ſit commune omnibus conſideratis, hinc eſt, quod ſcientia univerſalis debet præcedere; tum etiam quia in ſcientia totali ſubjectum, cujus cognitio diſtincta principaliter inveſtigatur in ſcientia, primò virtualiter continet omnia principia totius ſcientiæ, à quibus tota certitudo, & notitia omnium concluſionum dependet, & in ſcientia diſtincta notitia cognoſcibilium notitiam principiorum præſupponit, & ita notitiam univerſalium; tum tandem, quia ſcientia intendit venari diſtinctam notitiam cognoſcibilium, & modus deveniendi ad notitiam diſtinctam ipſorum eſt per diviſionem univerſalium in ipſa particularia, ut docuit Ariſt. in procem.Phyſ.

252 Dices, cur non eſt ita in ſcientiis diſparatis? Reſp. quia in ſcientiis ſpecialibus totalibus non habetur diſtinctiſſima cognitio cognoſcibilium in ipſa ſcientia ante metaphyſicam, licet bene diſtincta habeatur, ſicut poſſibile eſt haberi in tali ſcientia ſpeciali, & ita non oportet incipere ab univerſaliſſimis ad habendum notitiam de cognoſcibilibus, ſed ſufficit incipere ab univerſalibus pertinentibus ad eandem ſcientiam, & non ad aliam, unde Mathematico ſufficit ſcire, quod numerus eſt quantitas diſcreta, & non continua ad hoc, quod ſciat numerum eſſe parem, vel imparem, non autem oportet, quod ſciat, an numerus ſit ſubſtantia, vel accidens.

253 Tertia quoque ratio malè ſolvitur à Cajet.& adhuc pejus retorquetur; malè quidem ſolvitur, quia ſi inter gradus prædicamentales non eſt ordo eſſentialis, & neceſſarius in concipiendo, poterit intellectus etiam primò ſpecialiſſimum cognoſcere; tum quia ſic reſpondendo, non ſibi conſtat Caj. cum ibidem aſſerat, naturam ſemper procedere ab imperfecto ad perfectum, atque ideò magis univerſalia prius concipi, & non poſſe gradus inferiores concipi, niſi prius conceptis ſuperioribus; pejus etiam retorquetur, quia longè diſpar eſt ratio de aſcenſu à ſpecialiſſimo ad univerſaliſſimum, & deſcenſu ab univerſaliſſimo ad ſpecialiſſimum, ut Rubion advertit, inferiora enim includunt ſuperiora, non è contra, & ideò cognito inferiori intellectus per neceſſariam conſequentiam ad ſuperiora properat, dicendo homo eſt animal, ergo corpus, ergo ſubſtantia, &c. At non ita cognito ſuperiori poteſt ad inferiora deſcendere abſque fallacia conſequentis, ut habetur 2. Top. loc.26. & quia intellectus arguendo ab inferiori ad ſuperius non tenetur gradatim aſcendere, ſed poteſt unum inferre non inferendo alterum, ut eſt homo, ergo ſubſtantia, ideò cognito ſpecialiſſimo, abſque mora poteſt immediatè ad cognitionem entis per ſaltum tranſcendere, at cognito univerſaliſſimo, nec ordinatè, nec per ſaltum poteſt deſcendere ad ſpecialiſſimum, quia conceptus entis nec eſſentialiter, nec virtualiter continet conceptus inferiores.

254 Quarta ratio per illam ſolutionem magis ſolidatur, & confirmatur, ex eo enim, quod facilius eſt cognoſcere rerum convenientiam, quàm differentiam, deducimus difficiliorem eſſe abſtractionem generis, quàm ſpeciei, coloris, quàm albedinis, quia albedo à ſimilibus in natura abſtrahitur, color autem à diſſimilibus, & oppoſitis, ſcilicet ab albo, & nigro, quare ex hoc ipſo capite longè facilior evadit abſtractio minus univerſalis, quam magis univerſalis: Et cum dicebatur, quod abſtrahendo magis univerſale pauciora intelliguntur, quoniam magis univerſale pauciores habet actu differentias, quàm minus univerſale, id verum eſt in cognitione diſtincta, unde concedimus magis univerſalia in hoc ordine cognoſcendi prius, & facilius cognoſci, quàm minus univerſalia, at in ordine confusè cognoſcendi prius cognoſcuntur minus univerſalia, à quibus magis univerſalia abſtrahuntur, cum enim hæc abſtratio fiat ab intellectu poſſibili, ſanè non videtur fieri poſſe ſine prævia cognitione inferiorum, à quibus abſtrahuntur, ſaltem confuſa, & quæ haberi poteſt per quid nominis, alioquin à quibuſcunque inferioribus poſſet abſtrahere quodcumque ſuperius, ut, ab albo & nigro ſaporem; re tamen vera facilitas abſtractionis non tam procedit ex paucitate, aut multitudine abſtrahendorum, quàm ex vicinitate ſenſuum, dicente Ariſt.p. Poſt.12. ea eſſe nobis notiora, quæ ſenſibus ſunt propinquiora.

255 Quinta etiam ratio minimè concutitur, quia accidentia ſpeciei ſunt plura, clariora, & ſenſibus propinquiora, imò falſum eſt, ut benè notavit Contar.cit.in fine quæſt. naturam genericam habere accidentia propria diverſa ab accidentibus naturarum inferiorum, cuncta enim accidentia, quæ dicuntur generica, ſunt in ſingularibus diſpoſita, ac determinata ſecundum rationem naturæ ſpecificæ, & ſingularis, ſic quantitas, quæ dicitur accidens naturæ corporeæ in homine, & lapide, eſt diverſimodè diſpoſita, motus localis, qui dicitur accidens animalis diverſimodè ab homine, & aliis animalibus exercetur, adeo ut omnia accidentia ſequuntur naturam ſingularem, aut ſaltem ab ipſa modificantur, & ideò primæ ſubſtantiæ propriè, principaliter, & maximè ſubſtare dicuntur cap. de ſubſt. quia ſubſtant ipſis ſecundis ſubſtantiis, & omnibus accidentibus in univerſum, unde accidentia non evadunt propria naturæ univerſalis, niſi per aliquam abſtractionem eorum factam à ſingularibus, in quibus à parte rei variè diſpoſita, ac modificata reperiuntur, à qua varietate abſtrahit intellectus, ut illa accidentia efficiat communia generi, ſcilicet animali, vel ſubſtantiæ corporeæ. Accedit, quod licèt individua illa generica, & incompleta, hoc ens, hoc animal, dentur apud intellectum inadæquatè concipientem, ut diximus diſp. 5.Log. quæſt.1. ar.1. minimè tamen debent admitti à parte rei, ut ibi probavimus, quia impoſſibile eſt, quod detur individuum aliquod, quod ſit determinati generis, & non determinatæ ſpeciei, & ſic non offertur ſenſui individuum generis, niſi mediante individuo ſpeciei, benè tamen contingere poteſt, ut notat Doctor ſub lit. L. quod objectum ob diſtantiam improportionatam non ſe repræſentet ſenſui ſecundum propriam rationem perfectè, & completè, unde intellectus ſequens ſenſum intelligit illud ſecundum rationem ſuperioris imperfectiorem, & in hoc ſenſu intelligendus eſt in 4. diſt. 8. qu.2. lit.O.cum inquit ad exemplum Avicen. de viſo à longe non videri univerſale, ſed ſingulare univerſalis, ut hoc ens, hoc animal; ſanè hoc non dixit, quia putaret tale individuum genericum dari à parte rei viſibile, & ſenſibile, ſed dixit in præſato ſenſu, quatenus individuum ipſum ſpecificum ob nimiam diſtantiam interdum ſe diminutè, & imperfectè repræſentat ſenſui, & intellectui, unde in tali caſu ſpecies illius objecti diſtantis, quæ ſenſui, & intellectui primò apparet, non eſt ſpecies naturæ genericæ, & univerſalis, ſed eſt ſpecies naturæ ſingularis, quæ ſola ſenſui poteſt offerri, quæ quidem quoniam ob diſtantiam perfectè imprimi non poteſt, adeò imperfectè repræſentat objectum, ut videatur cognoſci ſolummodo ſecundum naturam univerſalem, cum tamen ea non tam ſit cognitio naturæ univerſalis, ac individui generici, quàm cognitio naturæ ſingularis imperfecto modo acquiſita.

256 Sexta denique ratio minus accuratè retorquetur, quia ut notavimus in expoſitione text.procemii Phyſ.ibi non loquitur Ariſ.de univerſali in prædicando, quale eſt totum univerſale, ſed de univerſali in continendo, quale eſt totum eſſentiale, quod actualiter plura continet, ut Doctor notavit p.diſt.3. qu.2. O.Idque manifeſtè oſtendunt exempla, quæ affert tex.5.illis enim patefacere intendit quænam ſint confuſa, & univerſalia, de quibus fuerat locutus in ſuperioribus textibus, exempla autem illa de toto integrali, quod eſt notius ſuis partibus, & de definito, quod pariter in ordine confusè cognoſcendi notius eſt definitione, ſunt de confuſo, & compoſito actuali, non potentiali, & de univerſali continendo, non in prædicando, ut de ſe conſtat, & quamvis exemplum de puero appellante ab initio omnes viros patres, & omnes fœminas matres videatur ſtare pro univerſali in prædicendo, quaſi puer prius agnoſcat patrem, & matrem ſub ratione ſpecifica, quàm ſingulari, id tamen non fuit Ariſt.ſenſus ex hoc ſigno colligere pueros ab initio univerſale cognoſcere, nam & agni recenter nati omnem ovem, & hædi capras omnes veluti matrem ſequuntur, & tamen univerſale non attingunt; illud ergo quoque exemplum de pueris eſt de ſingulari vago, ut ibi declaravimus, & modo ut ſupra dicebamus præc. concl. appellant enim omnes viros Patres, & omnes fœminas matres, quia primo apprehendunt illud ſingulare hominis confusè, quam ejus partes, quæ ſunt tales conditiones individuantes, ut talis facies, talis color, ſtatura, &c. & poſteà determinant diſtinctius cognoſcendo conditiones illas; Doctor autem p d.3.qu.3.cit.lit.O.Concedit pueros attingere ſpeciem, non quia re vera cenſeat univerſalitatem attingere, ſed ut oſtenderet illud exemplum de pueris ſibi potius favere, quam Thomiſtis, etiam ſi de univerſali in prædicando procederet, concluderet enim ſpecialiſſimum eſſe primum cognitum, non verò magis univerſale; in favorem hujus expoſitionis notat Ferc.num.56. ubi eam amplectitur, non dixiſſe Ariſt. ab univerſalibus ad *ſingularia* procedendum, ut quidam latinè transferunt, ſed ad *ſingula*, hoc eſt, ad ſingula principia componentia ipſum univerſale in continendo, quod eſt totum actuale, reſolvendo namque illud in ſua principia conſtitutiva nobis diſtinctè innoteſcit, ubi prius erat duntaxat confusè notum, ſiquidem ſicut cauſa cognitionis confuſæ eſt ignoratio principiorum; quod autem legi debeat ex univerſalibus ad ſingula procedere oportet, non autem ad ſingularia colligitur ex verbis, quæ tex. ſeq.ſubdit de univerſali dicens, *totum enim quoddam, & indiſtinctè ſignificant, ut circulus, definitio autem ipſius dividit in ſingula*; vide noſtram expoſitionem procem. Phyſ.

257 Alii concedunt Ariſt.ibi loqui de univerſalibus in prædicando, inquiunt tamen nihil pro Thomiſtis exinde colligi, quia ibi eſt ſermo de cognitione diſtincta, quæ quidem locum habet in ſcientiis, de quarum cognitione tunc loquitur, & utique magis univerſalia ſunt nobis notiora in ordine diſtinctè cognoſcendi; Cæterum hæc expoſitio non ſatis textui accommodatur, nam ad probandum, quod univerſale ſit notius, triplicem adhibet probationem, quarum unaquæque videtur de cognitione confuſa procedere, non de diſtincta, ait enim primò totum, quale eſt univerſale, eſſe notius ſecundum ſenſum, quàm partes; ait deinde nomen circuli notius eſſe, quam definitionem circuli; & tandem pueros appellare primò omnes viros partes, &c. quæ omnia de cognitione confuſa procedunt, non diſtincta, ut de ſe conſtat. Reſtat ergo dicere ſtando in priori expoſitione, quod ibi Ariſ. loquitur de notitia confuſa, neque enim ibi præſcribit Philoſophus methodum, ſeu ordinem ſervandum in ſententiis, ſed refert ſolùm, ac commemorat viam, qua nos ex inſtinctu, & conſuetudine naturali in rerum notitiam procedere ſolemus, quia ibi vult uti in inveſtigandis principiis rerum naturalium, & quamvis cognitio confuſa locum non habeat in ſcientiis tanquam terminus, & perfectio cognitionis, habet tamen locum tanquam origo, ac via, per quam in notitiam principiorum tendimus; qui tamen vellet aliam expoſitionem ſequi de cognitione diſtincta, conſulat Tromb.cit.ad p. princ.ubi eam conatur defendere, eo vel maximè, quia ea utitur Doctor, q.6.de Anim.ad p.princ.

Solvuntur Objectiones.

258 PRimò ita objiciunt Thomiſtæ, res prius ſolent concipi confusè, quàm diſtinctè, quia ut etiam fatetur Scotus, cognoſcere confusè eſt medium inter puram ignorantiam, & cognitionem diſtinctam, ſed res dicitur confusè cognoſci, cum ſub aliquo communiori, & univerſaliori conceptu apprehenditur, ergo conceptus prius nobis occurrentes ſunt magis univerſales, ſub quibus res confusè concipitur.

Reſp.Doctor quæſt.cit.de anim.& cum eo Tromb. p. Met. q.10. in calce diſtinguendo de duplici cognitione confuſa, quæ diſtinctio valdè notanda eſt, utpotè quæ magnam affert intelligentiam huic quæſito de primo cognito, bifariam ergo poteſt aliquid dici confusè cognoſci, vel quia intelligitur, ſicut exprimitur per nomen, quod genus confuſæ cognitionis expreſſit Ariſt. 1. Phyſ. text. 5. vel quia intelligitur in ſuo univerſali, ſicut cum intelligitur ſub ratione animalis, vel entis; utraque harum cognitionum præcedit cognitionem diſtinctam, quia ut dicebatur in argumento, cognoſcere confusè eſt medium inter puram ignorantiam, & ſcientiam, rationem reddit Doctor p. d. 3. q. 2. quia non poſſumus ſimul primò habere multos actus multorum cognitorum, ad habendam verò notitiam diſtinctam de uno toto, v.g. domo, opus eſt tot habere cognitiones actuales, quot habet partes, ſed ad habendam notitiam confuſam ſufficit unus actus terminatus ad totum, unde cum domus nobis occurrit, uno intuitu totam domum confusè cognoſcimus, deinceps verò ſcalas, cubicula, oſtia, & alia hujuſmodi perluſtramus, quibus ſingulis cognitis ad cognitionem revertimur totius domus iteratam, ſed diſtinctam, ſic pariter evenit de toto eſſentiali, dum enim homo occurrit, unum hominem unica cognitione confuſa apprehendimus, quem ſi poſtea diſtinctè concipere velimus, opus erit per reſolutionem inquirere principia ejus componentia uſque ad prima, & irreſolubilia.

259 Ex hoc autem colligitur non ſolùm cognitionem confuſam à toto genere præcedere diſtinctam, ſed etiam ex illa duplici cognitione confuſa priorem eſſe illam, qua totum cognoſcitur, ut ſignificatur per nomen ſine cognitione ullius partis, vel principii, poſteriorem verò illam, qua cognoſcitur totum per cognitionem alicujus principii univerſalis, ut optimè Ferch. adnotavit num.43. tum quia cum poſſimus ignorare principia hominis, v.g. qui eſt ſpecies ſpecialiſſima, vel omnia, vel quædam, prior eſt ignoratio omnium, quam quorundam; tum quia cum primo cognoſcitur homo, aut concipitur in ſe, aut in ente, vel ſub ratione entis, hoc ſecundum dici non poteſt, quia talis cognitio ſub ratione entis, aut alterius prædicati ſuperioris eſt complexa, at prima cognitio originalis eſt apprehenſio ſimplex de uno incomplexo in ſe; fatendum ergo eſt cognitionem confuſam primi generis præcedere aliam, unde de homine triplicem poſſumus formare conceptum, primus, quo cognoſcatur, ut totum quoddam indiſtinctè cum quibuſdam accidentibus ignoratis omnibus principiis, alter, quo cognoſcatur eſſe ens, vel ſub ratione entis, tertius denique, quo cognoſcatur ut animal rationale, hæc tertia cognitio dubio procul eſt diſtincta, cum ſit per ejus principia communia, & propria, prima cognitio eſt omninò confuſa, cum nullum intrinſecum principium attingat hominis, ſecunda tandem cognitio eſt quidem confuſa reſpectu tertiæ, tamen reſpectu primæ accedit ad diſtinctam, quia per eam attingitur ſaltem aliquod principium hominis, eſto commune, & remotum, adeo ut ab ea incipit cognitio diſtincta hominis, à cognitione enim entis omnis diſtincta cognitio inferiorum initium ſumit; ex his patet, quid ſit dicendum ad argumentum, concedimus enim utranque cognitionem confuſam eſſe priorem, quam ſit cognitio diſtincta, verùm inter confuſas prior ſimpliciter eſt illa, qua res apprehenditur incomplexè, ut exprimitur per nomen; & minor in argumento manca eſt, quia non aſſignat, niſi unum genus cognitionis confuſæ, quod committitur in argumento, *fallacia conſequentis à pluribus cauſis veritatis ad unam, cognitio enim confuſa alicujus minus univerſalis eſt, vel quando cognoſcitur tantum de ipſo quid eſt, quod dicitur per nomen, vel quando cognoſcitur in ſuo univerſaliori, non ſequitur igitur cognitio confuſa, minus univerſalis eſt prior, quam ejus diſtincta, igitur cognitio ſui univerſalioris eſt prior*, ita Doctor.

260 Secundò, quidquid tranſit de potentia ad actum, tranſit de imperfecto ad perfectum, igitur & intellectus noſter, ſed conceptus univerſaliſſimus eſt imperfectiſſimus putà entis, ergo primò recipitur in intellectu primitate originis, major eſt Ariſ. 5. Met.15. ubi priora generatione dicuntur, poſteriora perfectione, quia natura ſemper incipit ab imperfectioribus tendendo ad perfectiora, minor probatur, quia quilibet conceptus inferior ad ens aliquid eis ſuperaddit, & conſequenter ſe habeat ad illud, ut totum.

Reſp. majorem non eſſe univerſaliter veram, contra quam multas Tromb. adducit inſtantias; intellectus enim procedit à notitia præmiſſarum ad notitiam concluſionis, quæ tamen eſt imperfectior, & idem eſt cum procedit à notitia cauſæ ad notitiam effectus, tunc ergo natura procedit ab imperfecto ad perfectum, ut dicebamus, quando invenit impedimentum, & quando imperfectum eſt diſpoſitio prærequiſita ad magis perfectum, quod non contingit in propoſito, quia in ordine cognitionis confuſæ nullum eſt impedimentum, quin ſtatim producatur perfectiſſima, qualis eſt ſpecialiſſimi, & cognitio graduum ſuperiorum non eſt diſpoſitio neceſſaria ad cognitionem confuſam inferiorum, ſed ſolùm ad diſtinctam. Vel dicendum, perfectionem, & imperfectionem poſſe referri ad duo, nempè, vel ad objecta cognita, vel ad cognitionem noſtram, ſeu ad modum cognoſcendi reſpectu ejuſdem objecti, ordo perfecti, & imperfecti ex parte objectorum eſt ſecundum naturam, & obſervatur in cognitione diſtincta, quæ incipit ab ente, & deſcendit uſq; ad ſpecialiſſimum, quod eſt perfectiſſimum cognoſcibile; ordo perfecti, & imperfecti ex parte modi cognoſcendi idem objectum eſt ſecundùm nos, & obſervatur à nobis, quia idem objectum priùs confusè concipiens, deinde diſtinctè; & in hoc ſenſu conceptus entis non eſt imperfectiſſimus, quia non eſt confuſus, ſed omnium perfectiſſimus, cùm habeat conceptum ſimpliciter ſimplicem, unde ut inquit Bargius, eſt imperfectior omnium objectivè, non formaliter, quia non confuſior; intellectus autem noſter procedit de imperfecto ad perfectum, non ex parte objectorum, ſed ex parte modi cognoſcendi idem objectum, niſi dicere velimus cum Franciſco de Marchia apud Canonicum etiam ex parte objectorum procedere intellectum noſtrum de imperfecto ad perfectum, quatenus quanto objectum eſt univerſalius, tanto magis recedit à ſenſibilitate, & materialitate, quæ videtur dicere imperfectionem; & per hoc diluitur ratio fundamentalis Raguſei, quam adducit cap.11. coincidit enim cum hac ſecunda objectione, quam etiam valdè exagerat Joann. de S. Thom. q.p. Procem.Phyſ.art.3.

261 III. Magis univerſale, ut ens, licet in ratione totius actualis nequeat confusè cognoſci, quia cùm habeat conceptum ſimpliciter ſimplicem, aut totaliter ſcitur, aut totaliter ignoratur, tamen in ratione totius potentialis poteſt confusè cognoſci, ut Scotus ipſe concedit p.d.p. quæſt.2.E. & ratio eſt, quia ſicut in cognoſci ſe habet totum actuale ad ſuas partes actuales, ita potentiale ad ſuas partes poteſtativas, & ſubjectivas, ut ergo totum actuale diſtinctè concipitur cognitis ejus partibus, confusè vero ipſis ignoratis, ita totum potentiale, ut animal, diſtinctè concipitur cognitis ſpeciebus hominis, equi, leonis, ac cæteris, confusè vero illis non cognitis; cum ergo ens ſit totum confuſum, imò confuſiſſimum in ratione talis totius, & rurſus cognoſcibile confusè, id erit primo cognitum cognitione confuſa originaria; Unde Scot. p.d.3.q.2. defeciſſe videtur, quia poſuit duplex totum actuale, & potentiale, & poſteà non aſſignavit duas cognitiones confuſas illis correſpondentes, ſed dixit cognitionem confuſam correſpondere tantum toti actuali, potentiali verò non niſi diſtinctam, cumque ens ſit ſupremum totum potentiale, ait non poſſe, niſi diſtinctè cognoſci. Confirmat id Rag. dicens Scotum in hac re fuiſſe deceptum, putavit enim ens primò cognitum nobis eſſe ſolum in cognitione diſtincta, quia ejus conceptus eſt ſimpliciter ſimplex, nec niſi diſtinctè cognoſci poteſt, at hic maxima latet æquivocatio (ait Rag.) aliud enim eſt intellectum concipere ipſum ens, & aliud eſt intellectum concipere aliquid ſub ratione entis; admitti quidem poteſt, dum intellectus concepit ens, illud ipſum diſtinctiſſimè cognoſcere ob rationem à Scoto allatam, at verò dum intellectus aliquid concipit ſub ratione entis, non illud quidem diſtinctè, ſed confusè intelligit, quia cognoſcere aliquid diſtinctè, non eſt illud ſub communiſſima ratione cognoſcere, cujuſmodi eſt ratio entis, ſed ſub propria, & ſpecifica ratione.

262 Reſpond. hoc argumentum valdè æſtimari à Ferch. adeò ut in ejus ſolutione duo integra capita conſumat 9. & 10. in quibus duo præſertim oſtendere conatur, primum eſt talem cognitionem totius potentialis ad partes ſubjectivas comparari adhuc non eſſe confuſam, ſed diſtinctam; alterum eſt, dato quod totum potentiale cognoſcatur confusè, ut comparatur ad partes ſubjectivas, adhuc jure à Scoto fuiſſe talem cognitionem prætermiſſam in tractatione de primo cognito. Verum in hoc argumento tantum myſterium non videmus, neque illi multum fidunt Adverſarii, unde à paucis tangitur, & ratio eſt, quia cum aſſerunt magis univerſale eſſe primum cognitum, non conſiderant ſolas naturas communes præciſas, ut ab initio quæſiti diximus, ſed potius ſingularia ipſarum, hoc ens, hoc corpus, hoc animal, unde quæſtio eſt, an intellectus in individuo ſenſibus objecto priùs concipiat rationem aliquam magis univerſalem individuatam, quam minùs univerſalem, atque ideò non loquuntur de magis univerſali, ut eſt merè totum potentiale ſecluſis differentiis contrahentibus, & partibus ſubjectivis, ſed potiùs ut eſt aliquo modo contractum, & ideò parum curavit Doctor loqui de cognitione confuſa illi correſpondente in ratione totius potentialis, & certè dum inquiunt, rem priùs concipi ſub ratione entis, quam ſubſtantiæ, corporis, &c. res illa conſideratur, ut totum, ratio entis, ut pars, vel gradus eſſentialis ejus, non verò ut totum potentiale; & rurſus quamvis quilibet gradus ſuperior poſſit conſiderari, ut totum potentiale, eſſentialior tamen ei eſt conſideratio in ratione totius actualis, quia ſic reſpicit ſua conſtitutiva, atque ideò hæc conſideratio præcedit illam, & conſequenter nequit eſſe prima primitate originis, idcircò eam neglexit Doctor. Ad Conf. non deceptus eſt Scotus, ſed ipſe Raguſeus, dum ex eo, quod inferius confusè cognoſcitur in ſuo univerſali, deducit etiam ipſum ens univerſale confusè intelligi, hoc planè falſiſſimum eſt, dum enim dicitur homo eſt ens, licèt homo ſubjectum ſub ratione entis cognitus confusè cognoſcitur in ſuo univerſali, deducit etiam ipſum ens univerſale confusè intelligi, hoc planè falſiſſimum eſt, dum enim dicitur homo eſt ens, licet homo ſubjectum ſub ratione entis cognitus confusè cognoſcatur, ens tamen prædicatum diſtinctiſſimè in ſe concipitur, quia non habet conceptum in alios reſolubilem.

263 Quarto adducunt tritiſſimum illud Avicennæ exemplum hominis à longè venientis, qui prius cognoſcitur ſub ratione univerſaliſſima entis, mox corporis, deindè animalis, poſteà hominis, ac demum talis hominis, quo quidem experimento videtur manifeſtè convinci conceptus univerſales præcedere particulares. Nec dicas, id evenire ex improportionata objecti diſtantia, nam etiam in proxima, ac debita diſtantia id regulariter evenit, cùm nobis offertur objectum non anteà cognitum, unde Raguſeus teſtatur, piſcem ei oblatum Januæ primùm credidiſſe anguillam (cum eſſet ei valdè ſimilis)

milis) qui tamen anguilla non erat, ſed congrus; ſic etiam inquit Zab. manibus ſe contractaſſe piſcem, quem auratum exiſtimabat, de quo tamen dixerunt ei piſcatores non eſſe piſcem auratum, ſed ſpeciem quandam diverſam; & ſic tandem frequenter evenit, inquit Zimara, quod cum alicui offertur herba, cognoſcit, quod eſt herba, ſed quæ ſpecies herbæ non cognoſcit, quibus experimentis convincitur magis univerſale prius cognoſci.

Reſpondent Contar. & Ferch. cit. num. 35. exemplum illud eſſe prorſus ineptum ad inveſtigandum primum cognitum cognitione originaria ſimpliciter, currit enim tantum de cognitione collectitia; quia cum venientem à longè dicimus eſſe ens, ſubſtantiam, corpus, &c. ea cognitio eſt collectitia, non originalis, nam intellectus antea præcognoverat ens, ſubſtantiam, corpus, &c. quæ recognoſcit, & applicat, prima autem cognitio originalis, ut dicebamus ab initio quæſtionis eſt ſimplex apprehenſio objecti incomplexi abſque aliqua complexione, vel diſcurſu, at in iſto caſu de veniente à longe intellectus mira celeritates format propoſitiones, ac diſcurſus hoc modo, quod videtur, eſt ens, eſt ſubſtantia, eſt corpus, hoc objectum diſtans videtur, ergo eſt ens, ſubſtantia, corpus; quod movetur à ſe, eſt vivens, eſt animal, hoc objectum diſtans movetur à ſe, ergo vivens, animal, &c. eodem modo reſpondent ad experientias illas de piſcibus, nam ſi tibi offeratur piſcis ignotus, & interrogeris, quid hoc eſt? dices eſſe animal, eſſe piſcem, atque ſi accidentia ſint in hoc piſce, qualia vidiſti in alio piſce antea noto, ſtatim applicando præcognitas, dices hunc piſcem novellum eſſe illum præcognitum, ſic accidit Raguſeo, qui prænoſcens collectionem accidentium in anguilla exiſtentium, cum ei congrus occurriſſet, cernens in eo accidentia conſimilia properavit applicare præcognita, & credidit congrum eſſe anguillam; per quod etiam ſatisfit caſui Zab. de piſce aurato.

264 Cæterum, quia ab initio quæſtionis advertimus, poſſe etiam in ſerie cognitionis collectitiæ ſuo modo inquiri primum cognitum, num ſcilicet intellectus in Petro viſo prius concipiat rationem individuatam entis, quam ſubſtantiæ, & prius corporis, quam animalis, & ſic deinceps, an verò è contra prius concipiat rationem hominis, quam animalis, &c. non eſt omninò ſpernendum allatum exemplum, eſto enim non deſerviat ad veſtigandum primum ſimpliciter, & abſolutè cognitum in cognitione omnino prima, deſervit nihilominus ad inquirendum primum cognitum ſecundum quid, & de hoc objecto non antea cognito, licèt alia eſſent cognita. Dicimus ergo, nec illud exemplum, nec experientias in ejus confirmationem adductas intentum concludere pro magis univerſali, imò potius favere minus univerſali, falſum enim eſt, quod Petrus à longe veniens prius cognoſcatur ſub ratione univerſaliſſima entis, cum enim ſit quid viſibile, neceſſariò cognoſcitur ſtatim ſub ratione corporis, quæ eſt ratio minus univerſalis, quam ſit ens, ſub quo etiam incorporea comprehenduntur, & intellectus in illo primo intuitu hominis diſtantis cognoſcit eum non eſſe incorporeum, ideoque eum non primo cognoſcit ſub conceptu univerſaliſſimo entis, ſed corporis, quod eſt minus univerſale, experientiæ etiam illæ de piſcibus, quæ Raguſ. & Zab. occurrerunt, ſunt ad oppoſitum, quia in illo primo occurſu piſcium non antea viſorum, nemo illorum apprehendit primo piſcem in genere, ſed ſtatim quilibet concepit piſcem certæ ſpeciei juxta varietatem accidentium, quæ in eis repererunt, nam Raguſ. putavit piſcem ei oblatum eſſe congrum, Zab. piſcem auratum, conceptus ergo ſpecificus primo eis occurrit, & licet ita concipiendo decepti fuerint, hoc tamen adhuc ſufficiens ſignum eſt, ut credamus primum conceptum nobis occurrentem eſſe ſpecificum, & minus univerſalem, tum quia deceptio non contingit in accidentibus, quæ re vera erant ejuſdem rationis in congro, & anguilla, ſed ſubſtantia anguillæ, & congri; & per hoc etiam patet ad exemplum Zimaræ de herba, ſtatim enim alicui oblata innoteſcit conceptu ſpecifico, licet valdè confusè, nam ſi quis eum interroget, an ſit cicorea, vel lactuca, aut alia ſpecies herbæ nota, negativè reſpondebit, ex collectione namque accidentium videt, nec hanc eſſe, nec illam, ſed alterius diverſæ ſpeciei, quam tamen diſtinctè aſſignare neſcit, quia adhuc ejus principia ignorat; ſi autem de illa herba ſolum haberet conceptum generis, utique nullo modo valeret eam diſcernere ab aliis herbis, quia in genere ſpecies conveniunt, non diſtinguuntur; Quod verò Petrus à longè veniens non ſe intellectui ab initio repræſentet ſecundum conceptum ſpecificum, accidit, ut benè dicitur in argumento, & Doctor notavit tum quæſt. illa 16. de Anim. ad ult. tum p.d.3. quæſt.2 lit.O. ex improportionata objecti diſtantia, quia nequit ad tantam diſtantiam effundere ſpeciem perfectè ſibi ſimilem, & ſic tantum repræſentat imperfecto modo, at cum fuerit in debita diſtantia, ſe manifeſtat in conceptu ſpecifico.

265 At inſtant Perer. & Zab. ſi à longè poteſt univerſale magis movere, quàm ſpecialiſſimum, multo magis poterit movere, quando eſt propè, ſicut ſi magnus ignis comburat à longè, & non parvus, ſi uterque ignis approximetur, magis adhuc combureret magnus, quam parvus; Hinc deducit Ruvius facta etiam debita objecti applicatione, adhuc fortius movere accidentia magis univerſalis, licet enim ſenſibus ſe ſe ſtatim offerat homo, vel Petrus, prius tamen ſenſum movent magnitudo, & color ejus, quàm ſpecialia accidentia & prius ſenſus percipit eum eſſe corpus, quam hominem, vel Petrum, cum ſint accidentia notiora, & magis obvia, prius quidem non tempore, aut certè breviſſimo, & imperceptibili, ſed natura. Varias ſolutiones ad hoc affert Tromb. citat. §. *reſpondetur*, & cum eo Bargius, tenendo quod natura generica de longè moveat, de propè verò natura ſpecifica, negant conſequentiam, quia licet ratio generis ſit perfectior ſpecifica extenſivè, quatenus eſt in ſe magis indeterminata, & ad plures perfectiones extenſibilis, intenſivè tamen perfectior eſt ratio ſpecifica, & ideo hæc fortius movet de propè ob majorem perfectionem intenſivam; exemplum verò de duobus ignibus non eſt ad rem, quia ſunt agentia ejuſdem rationis, de quibus utique verum eſt, quod perfectius, & magis actuale approximatum paſſo fortius agit, ſed in propoſito ratio generis, & ratio ſpeciei non ſunt agentia ejuſdem rationis, atque ideò non eſt neceſſe, quod agit, & movet ſenſum eminus, moveat etiam cominus, quia poteſt eſſe perfectius extenſivè alio, non intenſivè, nec eſt neceſſe, quod movet cominus ob majorem perfectionem intenſivam, moveat etiam eminus, interdum enim agens perfectius ex peculiari ſua conditione requirit majorem approximationem, ut agat, quàm imperfectius; exemplum eſt in promptu, certum eſt, quod forma ſubſtantialis perfectior eſt forma accidentali, ſicut forma ſubſtantialis ignis ipſo calore, & tamen calor ad majorem diſtantiam calefacit, quam ignis per formam ſubſtentialem igniat.

266 Magis tamen expeditum eſt dicere, quod univerſale non movet à longè, ſed ſpecialiſſimum, & de longè, & de propè agit, cum enim ratio ſpecifica ſit perfectior, & actualior generica, videtur etiam eſſe magis activa, & quidem palàm eſt in aliis ſenſibus, quod quando ſingulare ſenſibile movet, non movet ſecundum rationem entis, vel qualitatis, ſed movet præcisè ſecundum aliquam rationem inferiorem, ſive de longè, ſive de propè agat, ita videmus, quod cum calor ſenſum adurit, non agit ſecundum rationem qualitatis ſenſibilis in communi, vel tangibilis in communi, vel primæ qualitatis, tunc enim omnes qualitates ejuſdem rationis communis urerent, ſed urit ſecundum propriam ſpeciem ſpecialiſſimam, ita ergo dicendum de aliis ſenſibilibus in ordine ad proprios ſenſus; ratio autem, quare objectum de longè viſum non repræſentat ſecundum gradum ſpecificum, eſt, quia ut diximus, per improportionatum medium non poteſt effundere ſpeciem perfectè ſibi ſimilem, & ſic tantum repręſentat imperfecto modo, ſicut etiam ignis de longè ob improportionatam diſtantiam imperfectè, & remiſsè calefacit; falſum eſt etiam, quod dicere ſolent accidentia generis magis movere, imò dicimus accidentia ſpeciei magis movere, quia ſunt perfectiora, plura, clariora, ac ſenſibus propinquiora, & hoc præſertim, quando ſunt in debita diſtantia; nam quando diſtent, eo quod multa, & minuta ſint, non facilè ſenſui patent, ut ſunt propria ſpeciei, ſed potius ut ſunt propria generis; hoc declarat Contaren. exemplo ſatis oppoſito, ſi enim rete piſcatoris procul inſpiciamus, tunc illud non niſi ſecundum naturam univerſalem telæ cognoſcemus, eo quod foramina illa procul diſtantia non apparebunt; at ſi rete illud proximè nobis præſentetur, tunc proculdubio primo cognoſcemus id eſſe rete, quam telam, ſiquidem foramina illa, quæ ſunt accidentia naturæ ſpecificæ, ac ſingularis entis, clarius nobis enitebunt, quo exemplo palàm falſitatis convincitur, quod ajebat Ruvius etiam de propè fortius movere, & primo accidentia univerſalis; cui addendum eſt, quod ſupra advertimus, naturam univerſalem in rigore loquendo non habere accidentia diverſa ab accidentibus naturæ ſingularis.

267 Quintò, quod eſt primo intellectui habitualiter præſens per ſpeciem, eſt etiam primò actualiter intellectum movens, ſed communiora, & univerſaliora ſunt prius habitualiter intellectui præſentia via originis, ergo etiam & actualiter; major patet, quia idem ordo ſervandus videtur in acquiſitione ſpecierum hujus, vel illius objecti, ac in elicitione cognitionis eorum mediantibus illis ſpeciebus, nam idem ordo ſervatur in memoria, & intelligentia; imò hac ratione ſuperiùs ſingulare ſenſibile ſtatuimus, primum cognitum, quia primò ejus ſpecies imprimitur in intellectu, minor eſt Doctoris cit. p. d.3. quæſt.2. lit. Q. ubi in notitia habituali primum cognitum ſtatuit magis univerſale, & per notitiam habitualem non intelligit aliquem habitum ex actibus frequentatis genitum, ſed ſpeciem acquiſitam alicujus objecti, juxta phraſim Ariſt. 3. de An. 8. ubi intellectum ſpeciebus imbibitum vocat intellectum in habitu, unde immeritò Zabarel. Doctorem carpit de hoc loquendi modo, quod etiam probat à ſimili, quia formæ perficientes idem perfectibile ordine quodam ita ſe habent, quod priùs imprimitur forma dans gradum ſuperiorem, quàm inferiorem, ergo ſic etiam erit in propoſito, quod ſpecies, & conceptus magis univerſalium priùs imprimentur, quam ſpecies minùs univerſalium; unde videtur eſſe manifeſta contradictio in dictis Doctoris, dum in cognitione actuali primum cognitum ſtatuit minus univerſale, & poſteà in habituali, quæ illi correſpondet, ponit magis univerſale.

268 Reſp. nullam ingenuè eſſe in dictis Doctoris repugnantiam, cùm enim ait primum cognitum in cognitione actuali confuſa eſſe minus univerſale, loquitur, prout modò contingit de facto pro iſto ſtatu, cum verò in cognitione habituali ſtatuit primum cognitum magis univerſale, loquitur ex natura potentiæ, objectum enim in ſpecie aptum natum eſt priùs ſe manifeſtare ſub conceptu communiori, quam ſub minùs univerſali ex natura rei, modo tamen contingit oppoſitum ratione ſtatus, prius enim ſe manifeſtat ſub conceptu minus univerſali, quia iſtius ſingulare fortiùs, & efficacius movet ſenſum, unde quantumvis habitualiter in ſpecie ſit prius in memoria magis univerſale, nihilominus prius eſt in intelligentia minus univerſale, quia ejus phantaſma fortius, & efficacius ſenſum movet, à qua motione neceſſariò pendet intellectus noſtri operatio pro ſtatu iſto; ita ſignificat Doctor ipſe ſupra lit. S. ubi præſcius contradictionis ei objiciendæ quærit, cur non idem ordo ſervatur in cognitione actuali, qui ſervatur in habituali, & inquit ex hoc provenire, quia ſingulare minus univerſa-

lis fortius movet ſenſum pro ſtatu iſto, in quo intellectus alligatus eſt ſenſibus, nam ex natura rei utique ita eſſe deberet, quod quemadmodum magis univerſale prius eſt in memoria, & notum habitualiter, ita quoque priùs eſſet in intelligentia, & notum actualiter, unde illa major vera eſt per ſe, & ex natura rei, at per accidens modo eſt falſa ratione ſtatus; neque id repugnat, quod diximus in ſuperioribus, primam ſpeciem, quæ imprimitur, eſſe ſingularis, quamvis enim res ita ſe habet, tamen ſpecies illa ex natura rei prius eſt repræſentativa graduum ſuperiorum, quam inferiorum, licèt de facto ratione phantaſmatis prius repræſentet minus univerſale, quàm magis univerſale, & huic expoſitioni dant manus Vulpes loc. cit. art. 3. Lich. p.d.3. q.2. & alii Scotiſtæ.

269 Sextò, tandem obiic. quia ens eſt adæquata ratio objecti intellectus, ergo intellectus primò tendit in rationem individuatam entis; Tum 2. quia ens eſt cauſa, cur ejus inferiora à nobis cognoſcantur, ergo priùs cæteris cognoſcetur. Tum 3. quia inter omnes formalitates nulla eſt nobis familiarior formalitate entis, utpotè quod crebro, & in pluribus occurrit; Tum 4. ens, & res prima impreſſione imprimuntur in anima ex Avic. 2. Met. c. 1. Tum 5. Qualis eſt ordo aliquorum in eſſendo, talis eſt ordo in movendo, & cognoſcendo, ſed in objecto intelligibili rationes univerſales præcedunt particulares in eſſe, ergo & in cognoſci. Tum 6. ſunt magis nobis nota confuſa magis 1. Phyſ. 3. At confuſiora ſunt univerſaliora minus univerſalibus, quia plura continent in potentia, & non in actu, quæ eſt cauſa majoris confuſionis. Tum tandem rationes complexæ magis univerſales ſunt primò cognitæ, ut conſtat de illo primo principio quodlibet eſt, vel non eſt, ergo, & termini earum incomplexi, qui ſunt magis univerſales.

270 Reſp. ad 1. illud probare tantum ens eſſe primum cognitum primitate adæquationis, non originis, ut hic loquimur, cui accedit, quod dum dicitur ens eſſe objectum adæquatum intellectus id non intelligi de ente in ſua communitate, ut ſupponit ſimpliciter, ſed intelligitur de omni ente, ſive in communi, ſive in ſpecie, ſive in individuo ſumptum, ut nempè ſupponit abſolutè, quemadmodum ſupra diximus, unde ex hac parte omne ens eſt æquè primò intelligibile ab intellectu. Ad 2. ens dicitur eſſe cauſa cognitionis aliarum, tum quia in declarato ſenſu dicitur ratio objectiva intellectus adæquata; tum quia in ſua communitate ſumptum eſt cauſa diſtinctæ cognitionis aliorum, ab ipſo ſiquidem inchoatur diſtincta inferiorum cognitio, & ideò in tali ordine ponitur primum cognitum. Ad 3. concludit de cognitione collectitia, & ex habitu, non autem de originaria, ſi enim eſt familiare intellectui, ſignum eſt fuiſſe ſæpè ab intellectu pertractatum, & ſucceſſu temporis applicari objectis de novo occurrentibus, at in propoſito præſertim quæritur originaria cognitio, quæ ſemel habetur, & in uno cognito, adeò ut nullius cogniti alia cognitio ipſam præceſſerit. Ad 4. ait Doctor qu. cit. de An. Avicen. loqui de cognitione diſtincta, & quæ habetur per diviſionem. Ad 5. negat Trombet. majorem, eſſe univerſaliter veram, nam forma ſubſtantialis prius ineſt compoſito, quam accidentalis, & tamen hæc in agendo prævenit illam, quia agens per formam accidentalem prius alterat, quam per ſubſtantialem generet, ſic etiam ſubſtantia præcedit accidens in eſſendo, & tamen à nobis prius cognoſcitur accidens, ut ſuperius diximus. Ad 6. neg. Minor, quia ibi Ariſt. loquitur de confuſione actuali, & ex partibus actualibus, non autem de potentiali, & ex partibus poteſtativis, quia iſtæ re vera non verum conſtituunt totum, ſed ſimilitudinariè, nec ſunt cauſa majoris confuſionis, quia non actu continetur in toto, & ideò negatur magis univerſale eſſe magis confuſum, loquendo de confuſione, de qua ibi eſt ſermo. Ad ult. neg. aſſumptum, ſi ſermo ſit de cognitione confuſa, nam ſupra oſtendimus propoſitiones ipſas univerſales in ipſis particularibus deduci per inductionem, nec oportet primam propoſitionem, quæ cognoſcitur ordine originis, eſſe illa univerſaliſſimam, imò potius aliæ particulares, & ſenſibus proximiores priùs cognoſcuntur; in ordine tamen cognitionis diſtinctè priùs cognoſcuntur prima illa principia poſtquam acquiſita eſt anteà cognitio confuſa multarum rerum, qua ratione aliæ ſcientiæ ſunt priores metaphyſica.

QUÆSTIO IX.

An intellectus plura ſimul intelligere poſſit uno, vel ſaltem diverſis actibus.

271 PRo intelligentia quæſiti nota hìc eſſe ſermonem de notitia perfecta, & diſtincta, alioqui compertum eſt, cum una perfecta, & diſtincta poſſe ineſſe multas imperfectas, & indiſtinctas, ut docet Scot. 2. d. 42. q. 1. §. *reſpondeo*, quod probat exemplo oculi corporei, qui in pyramide, & infra baſim videt unum punctum incondiſtinctè, & tamen in eadem pyramide infra eandem baſim videt multa indiſtinctè, quamvis una ſit tantum viſio perfecta iſtius, ſupra quod cadit, ſi ergo hoc poſſibile eſt in ſenſu, multo magis in intellectu, inquit Doctor; ſermo item eſt de pluribus objectis per modum plurium, nam certum eſt, intellectum ſimul per modum unius intelligere poſſe, ut cum intelligimus plures partes per modum totius, unde quæſtio eſt, an plura cognoſci poſſint ſimul ab intellectu, & per modum plurium, ſive uno, ſive pluribus actibus, & hoc virtute naturali ejuſdem intellectus, ſupernaturaliter enim & per beatificam viſionem concedunt omnes plura ſimul videre, & per modum plurium, objectum nempè primarium, & alia objecta ſecundaria in eo, ſive uno, ſive pluribus actibus.

Tres hìc videntur opiniones, prima extrema eſt D. Tho. 1. p. q. 85. ar 4. ubi docet ab intellectu noſtro propria virtute plura per modum plurium percipi non poſſe, nec uno, nec pluribus actibus ſimul, & ſemel, & ſequuntur Cajetan. & Bannes ibidem Ferrar. p. contra gentes c. 55. & 3. de An. q. 14. Hervæus quol. 3. q. 17. Capreol. 2. d. 3. q. 2. & communiter recentiores Thomiſtæ; Alia extrema docet poſſe ſimul plura percipere per modum plurium, nedum pluribus, & diſtinctis actibus, ſed unoquoque, ac eodem actu, ita docet Arriag. diſp. 6. de An. ſec. 10. vocans hanc opinionem communem, & Hurtad. diſp. 5. ſec. 7. Tertia media affirmat poſſe id fieri pluribus actibus, non tamen uno, & eodem, niſi fortè circa objecta ſubordinata per modum ſuperioris, & inferioris, ut homo, animal, corpus; vel finaliter, ut media ad finem, ita ſolent paſſim docere Scotiſtæ, & Nominales, Bargius p.d.p.q. 4. Greg. ib. q. p. par. 3. Habr. q. 1. Mairon. & Marſil. d. 3. q. 11. Jand. 3. de An. q. 33. Conimbr. c. 8. q. 3. Moriſ. diſ. 3. de An. q. 7. Suarez 3. de An. cap. 7. Averſa q. 58. ſec. 4. Vulpes noſter diſp. 13. de Angelis, art. 4. & 5. & alii paſſim, eandem mediam ſententiam amplectitur Onuphrius tr. 2. de An. diſp. p. qu. 1. dub. 6. ſed oppoſito modo, aſſerens, poſſe intellectum multa percipere unica tamen intellectione, non pluribus.

272 Dicendum eſt, intellectum noſtrum poſſe ſimul, & ſemel plura intelligere per modum plurium, non tamen uno, & eodem actu, niſi fortè objecta illa ſint ſubordinata per modum ſuperioris, & inferioris, ſed pluribus, & diſtinctis actibus, non tamen tot, quin plura in infinitum, nec adeò perfectè, ſicut intelligeret unum ſolum objectum. Concluſio quoad omnes partes colligitur ex Scoto locis infra citandis, & quoad ſingulas probatur, & quidem quod plura ſimul intelligere poſſit per modum plurium, colligunt Scotiſtæ ex Doctore 3. d. 14. q. 2. ubi intellectum animæ Chriſti, aliorumque beatorum concedit ſimul, & ſemel videre Deum, & multa alia diſtincta in genere proprio, quæ quidem notitia in genere proprio elicitur ab intellectu propriis viribus; probatur, quia id experimur in ſenſibus, nam viſus attingit ſimul plura objecta inter ſe diſparata, imò oppoſita, ut albedinem paginæ, & nigredinem litterarum; auditus ſimul plures percipit ſonos abſque ordine ſibi repreſentatos per diverſas ſpecies; tactus ſimul ſentit duritiem, mollitiem, calidum, frigidum; ſenſus interior ſimul ponit differentiam inter diverſa objecta per ſenſus exteriores percepta, ergo id intellectus poterit excellentius. Tum quia intellectus ſimul intelligit duo correllativa, ut patrem, & filium, & illa neceſſariò intelligit, ut plura, atque diverſa, quia intelligit unum referri ad aliud, ergo tunc plura ſimul intelligit. Tum quia contingit frequenter nos plura cogitare inter ſe varia, & prorſus diſparata, ut hominem, & lapidem, & attendere ad plures actiones nullo modo inter ſe ſubordinatas, idque præſertim conſtat in illis, quia adeò acri præditi ſunt ingenio, ut ſimul plures dictent epiſtolas de rebus alieniſſimis, ut de multis enarratur; per quod refellitur frequens reſponſio Thomiſtarum dicentium poſſe ſimul plura intelligi, dummodo aliquam habeant inter ſe ſubordinationem, quia ſic inducunt aliquam unitatem objectivam.

273 Secundò, quod plura, ut plura nequeat uno, & eodem actu cognoſcere, niſi fortè ſint ſubordinata per modum ſuperioris, & inferioris colligunt Bargius, & Vulpes cit. ex 4. d. 1. q. 1. §. *ſecunda propoſitio*, ubi Doctor probat repugnare intellectui creato per unum actum intelligere infinita objecta diſparata, primo ex finitate, & limitatione actus in ſe, ſecundò ex finitate intellectus, tertiò ex finitate eſſentiæ intelligentis, ex quo deducit Vulp. quod ſicut hæc omnia limitationem imbibunt, ita limitationem actus ad determinatum objectum important, & ſic concludit, intellectum creatum non poſſe per unum actum plura objecta diſparata attingere, quia eadem ratione poſſet attingere omnia, & infinita. Tamen re vera Doctor ibi directè probat non poſſe intellectum creatum unico actu infinita attingere objecta, quia eſſet infinitæ perfectionis, & ex ipſa objectorum infinitate deducit infinitatem illius actus, non autem ex pluralitate eorum quacunque, unde ſic arguit, *omne intelligere finitum determinatur ad certum intelligibile, vel ad aliqua certa intelligibilia*, &c. ex quibus ſanè verbis apparet, non ex ſola pluralitate objectorum intellectorum per eundem actum inferre illius actus infinitatem, ſed præcisè ex eorum infinitate, ideò ex eo loco non videtur benè colligi iſta pars concluſionis, neque ejus probatio; nam ſi dicas, quod eadem ratione, qua unus, & idem actus ponitur attingere plura objecta, dici poſſet attingere infinita, negabitur conſeq. quia attingentia plurium objectorum fortè non excedit limitationem illius actus, benè tamen attingentia infinitorum, imò hac ratione etiam negari deberet, intellectum creatum poſſe pluribus actibus ſimul plura percipere objecta, dicetur enim quod qua ratione pluribus poteſt attingere plura, ſic pariter infinitis poteſt attingere infinita.

274 Melius ergo probabitur ea ratione, qua probat Doctor 2. d. 3. q. 10. non poſſe dari unam ſpeciem impreſſam plurium quidditatum diſparatarum, ſic enim à pari videtur poſſe deduci, nec etiam dari poſſe ſpeciem expreſſam plurium talium objectorum, quia intellectio in exprimendo non eſt minoris perfectionis, quam ſpecies impreſſa in repræſentando in actu primo; ratio autem, quam ibi format de ſpecie impreſſa, poteſt ſic formari de expreſſa, mutato ſolo nomine ſpeciei in actum; unuſquiſque actus determinatus, & limitatus eſt ad quoddam ſuum adæquatum objectum, à quo ſumit unitatem, & ſpecificationem, ergo nequit unus, & idem actus diſcretè, & diſparatè plura attingere objecta; probatur aſſumptum, unitas poſterioris naturaliter pendet ab unitate prioris, ſed actus eſt poſterior objecto natura, & perfectione, ſicut menſuratum poſterius menſura, ergo unitas actus ſimpliciter pendet ab uni-